

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Gerttu Jõelet

**KONSOLIDEERIMISPROTSESSI ARENDUSVÕIMALUSED
AS AVARON ASSET MANAGEMENT NÄITEL**

Lõputöö

Õppekava MAJANDUSARVESTUS JA ETTEVÕTLUSE JUHTIMINE,
peeriala majandusarvestus

Juhendaja: Pille Kaarlõp, MA

Tallinn 2018

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 9245 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Gerttu Jõelett .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 143488BDMR

Üliõpilase e-posti aadress: gerttuolett@gmail.com

Juhendaja: Pille Kaarlõp, MA

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Ester Vahtre

Lubatud kaitsmisele

.....

(allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE.....	4
SISSEJUHATUS	5
1. KONSOLIDEERIMISGRUPI TUTVUSTUS JA PROBLEEMI PÜSTITUS	7
1.1. AS-i Avaron Asset Management struktuur ja tutvustus	7
1.2. Konsolideerimisgrupi arvestuspõhimõtete ja tööprotsesside kirjeldus	12
1.3. Probleemid finantsaruandluse koostamisel ja konsolideerimisel.....	24
2. FINANTSARUANDLUSE KOOSTAMISE JA KONSOLIDEERIMISE ARENDSVÕIMALUSED	29
2.1. Finantsaruandluse koostamise arendusvõimalused.....	29
2.2. Kontoplaani ühtlustamine	31
2.3. Konsolideerimise arendusvõimalused.....	35
2.4. Hinnang tehtud ettepanekutele ja muudatustele.....	42
KOKKUVÕTE	44
SUMMARY.....	46
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	48
LISAD	50
Lisa 1. AS-i Avaron Asset Management struktuur	50
Lisa 2. AS-i Avaron Asset Management kasumiaruande skeem	51
Lisa 3. Bilansi konsolideerimistabel	52
Lisa 4. Kasumiaruande konsolideerimistabel	53
Lisa 5. OÜ Princo konsolideerimisgrupi ühtlustatud kontoplaan	54
Lisa 6. OÜ Princo kontserni bilansikontode grupid.....	60
Lisa 7. OÜ Princo kontserni kasumiaruande kontode grupid	61

LÜHIKOKKUVÕTE

Kvaliteetse finantsaruandluse tagamiseks on oluline, et finantsaruannete koostamiseks kasutusel olevad süsteemid ja tööprotsessid toimiksid efektiivselt. Kui mõnes valdkonnas esineb puuduseid, kerkib esile oht, et ettevõtte finantsaruanded ei anna lugejale õiget ja õiglast ülevaadet majandusüksuse finantsseisundist. Nii esineb lõputöös uuritud ettevõtte AS Avaron Asset Management ja OÜ Princo kontserni raamatupidamise tööprotsessides kitsaskohti, mis toovad esile mitmeid riske.

Lõputöö eesmärgiks on optimeerida uuritud kontserni finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimise protsessi rakendades majandustarkvara Directo võimalusi. Kuna lõputöö keskendub praktilise probleemi lahendamisele, lähtub töö arendusuurimuse meetodikast. Töö sisu osas tuginetakse eelkõige erinevatele seadusaktidele ning autori enda kogemustele ja tekkinud seisukohtadele uuritud ettevõttes töötades.

Lõputöö tulemusena leiab autor, et finantsaruannete koostamist lihtsustaks võimalike aastaaruandelisade genereerimine kasutatavast majandustarkvarast. Konsolideerimise tööprotsesse optimeeriks eeskätt kontserni ettevõtete arvestussüsteemide täiendamine ja autori koostatud ühtse kontoplaani kasutuselevõtmine. Autor uurib majandustarkvara Directo võimalusi finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimise tõhustamiseks ning teeb ettepaneku jätkata programmi juurutamisega peale ühtse kontoplaani kasutusele võtmist. Tehtud ettepanekute tulemusel muutuvad nii autori kui ka kontserni pearaamatupidaja hinnangul raamatupidamise tööprotsessid oluliselt efektiivsemaks.

Võtmesõnad: Finantsaruanded, kontsern, konsolideerimine, kontoplaan

SISSEJUHATUS

Kvaliteetse finantsaruandluse tagamiseks on olulised kolm komponenti: finantsaruandluse eest vastutavad inimesed ning protsessid ja süsteemid, mis koondavad finantsteavet ja esitavad selle mõtestatud kujul. Kui nimetatud kolm komponenti toimivad efektiivselt, on tagatud kvaliteetne finantsaruandlus. Mõne komponendi puudulikkus võib aga esile tuua potentsiaalseid riske, mis takistavad kvaliteetse finantsaruandluse tagamist. (Reducing financial ... 2010)

Nii esineb varahaldusettevõtte AS Avaron Asset Management (edaspidi ka Avaron) ja OÜ Princo konsolideerimisgrupi, kuhu Avaron kuulub, raamatupidamise tööprotsessides ja süsteemides kitsaskohti, mis eelkõige väljenduvad finantsaruannete koostamisel ja konsolideerimisel. Tulenevalt ettevõtte kiirest kasvust ja mitmetest muudatustest investeerimisfondide seaduses ja selle alamaktides on viimasel ajal administratsiooniosakonna fookus suunatud mitmetele muudele küsimustele, mis seab veelgi rangemad ajapiirangud finantsaruannete koostamisele ja konsolideerimisele.

Teema on aktuaalne, sest suurenenud töömahu tõttu on grupi raamatupidajatel aina vähem aega finantsaruannete koostamiseks ja konsolideerimiseks. Hetkel toimub finantsaruandluse koostamine ja eelkõige konsolideerimine manuaalselt programmis Microsoft Excel, mis on väga ajamahukas. Lisaks toovad läbi inimkäe tekkivad eksimused endaga kaasa olulisi riske.

Lõputöö eesmärgiks on optimeerida finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimise protsessi rakendades majandustarkvara Directo võimalusi. Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisülesanded:

- tutvustada AS-i Avaron Asset Management ja OÜ Princo konsolideerimisgruppi, kuhu ettevõtte kuulub;
- anda ülevaade konsolideerimisgrupi senistest arvestuspõhimõtetest ja tööprotsessidest finantsaruannete koostamisel ja konsolideerimisel;
- kaardistada seniste tööprotsesside kitsaskohad;
- teha ettepanekud arvestuspõhimõtete ja kontoplaani täiendamiseks;

- uurida majandustarkvara Directo võimalusi finantsaruannete koostamiseks ja konsolideerimiseks.

Lõputöö keskendub praktilise probleemi lahendamisele, mistõttu koostati see arendusuurimusena. Töö teoreetiline pool tugineb mitmetele erialastele kirjandusallikatele ja õigusaktidele seoses finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimisega. Probleemi tutvustamisel ja võimalike lahenduste pakkumisel on allikadena kasutatud OÜ Princo konsolideerimisgrupi ettevõtete sisedokumente ja tööfaile ning autori enda tekkinud seisukohti ja tõekspidamisi uuritud ettevõttes töötades.

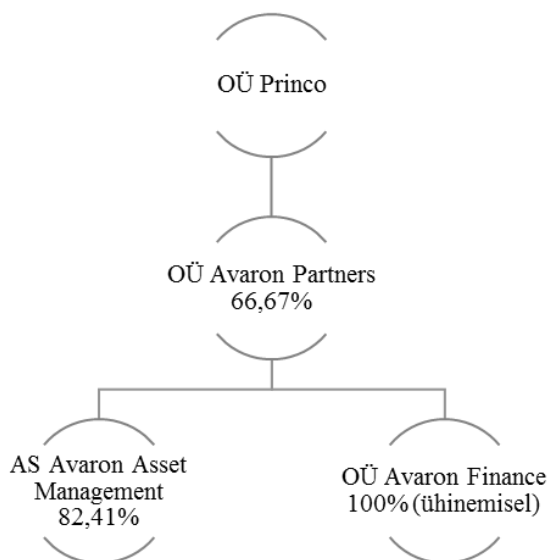
Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Esimene peatükk annab ülevaate Avaronist ja Princo konsolideerimisgrupist ning selle arvestussüsteemist ja tööprotsessidest finantsaruannete koostamisel ja konsolideerimisel. Peatüki viimane osa keskendub töö probleemi püstitusele, ehk kaardistab seniste tööprotsesside kitsaskohad. Teises peatükis analüüsitakse kasutusel olevaid arvestuspõhimõtteid ja tööprotsesse ning pakutakse lahendused tööprotsesside tõhustamiseks läbi kontoplaani ühtlustamise ja tutvustades majandustarkvara Directo võimalusi. Viimaks annab autor hinnangu tehtud ettepanekutele ning annab ülevaate nende planeeritavatest rakendamistest.

1. KONSOLIDEERIMISGRUPI TUTVUSTUS JA PROBLEEMI PÜSTITUS

1.1. AS-i Avaron Asset Management struktuur ja tutvustus

Lõputöös uuritud ettevõtte AS Avaron Asset Management kuulub koos OÜ-ga Avaron Partners OÜ Princo kontserni (vt Joonis 1). Kontserni kuulus ka OÜ Avaron Finance, kuid lõputöö valmimise hetkeks on ettevõtte ühinemas OÜ-ga Avaron Partners ning seetõttu antud ettevõttel töös lähemalt ei peatuta. Äriseadustik defineerib kontserni järgmiselt (ÄS § 6):

- 1) Kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal hälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus hälteenamus on teisel tütarettevõtjal üksinda või koos emaettevõtjaga.
- 2) Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju.
- 3) Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni.

Joonis 1. OÜ Princo konsolideerimisgrupi struktuur
Allikas: autori koostatud

Kõnealusel juhul omab OÜ Princo valitsevat mõju OÜ Avaron Partners ja AS Avaron Asset Management üle, mis teeb sellest kontserni emaettevõtte. „Kontrolli olemasolu eeldatakse juhul, kui emaettevõtte omanduses on otse või tütarettevõtte kaudu rohkem kui 50% tütarettevõtte hääleõigusest, välja arvatud erandjuhud, kui on võimalik selgelt tõendada, et sellise hääleõigusega ei kaasne kontrolli.” (RTJ 11, 8).

Kontserni emaettevõtte ja konsolideeriv üksus OÜ Princo kuulub 50:50 suhtega Avaron Asset Management kahele asutajale, kes töötavad ettevõttes fondijuhtidena (AS Avaron ... 2016). Ettevõtte asutati 2004. aastal ning alates 2013. aastast sai sellest Avaroni grupi ettevõtete konsolideeriv üksus. Lisaks enda põhitegevusalale, milleks on ettevõttele kuuluva finantsvara investeerimine, tegeleb Princo ka endale kuuluva kinnisvara üürileandmisega. (OÜ Princo ... 2016)

OÜ Princo omab 66,67% OÜ-st Avaron Partners. Ülejäänud 33,33% Avaron Partnersist omab ettevõtte Drusba Investments OÜ, mille üheks omanikuks on Avaroni kolmas asutaja ja fondijuht. (AS Avaron ... 2016) Avaron Partners on 2011. aastal loodud ettevõtte, mille peamine tegevusala on investeringute tegemine ja müügiteenuse pakkumine ning ettevõttes töötab kolm töötajat. (OÜ Avaron Partners ... 2016)

Ettevõtte AS Avaron Asset Management, millele lõputöö peamiselt keskendub, kuulub 82,41% osalusega OÜ-le Avaron Partners. 2016. aasta lõpus väljastas Avaron eelisaktiaid, mille omanikeks on Avaroni vanemanalüütikud ning neile kuulub ülejäänud osa ettevõtte aktsiatest. Avaron Asset Management on sõltumatu varahaldusfirma, mis loodi 2007. aastal. Ettevõtte tegutseb fondivalitsejana kolmele Eestis asutatud investeerimisfondile. (AS Avaron ... 2016) Investeerimisfondide seadus käsitleb fondivalitsejat kui aktsiaseltsi, mille põhiline tegevusala on ühe või mitme fondi valitsemine (IFS § 3). „Fondi valitsemine on fondi aktsiate või osakute väljalaske korraldamine, fondi vara investeerimine, fondi vara üle arvestuse pidamine ning muu nimetatud toimingutega otseselt seotud tegevus.” (Fondivalitseja ... 2017).

AS-i Avaron Asset Management põhitegevuseks on investeerimisfondide ja professionaalsete investorite vara investeerimine Kesk- ja Ida-Euroopa börsifirmade aktsiatesse ja võlakirjadesse. Avaronil on Eesti Finantsinspektsiooni väljastatud litsents investeerimisportfellide valitsemiseks ja alates 2006. aasta lõpust fondivalitseja tegevusluba. Lisaks sellele on Avaron registreeritud investeerimishooldajana USA Finantsinspektsioonis (*Securities and Exchange Commission*). (AS Avaron ... 2016)

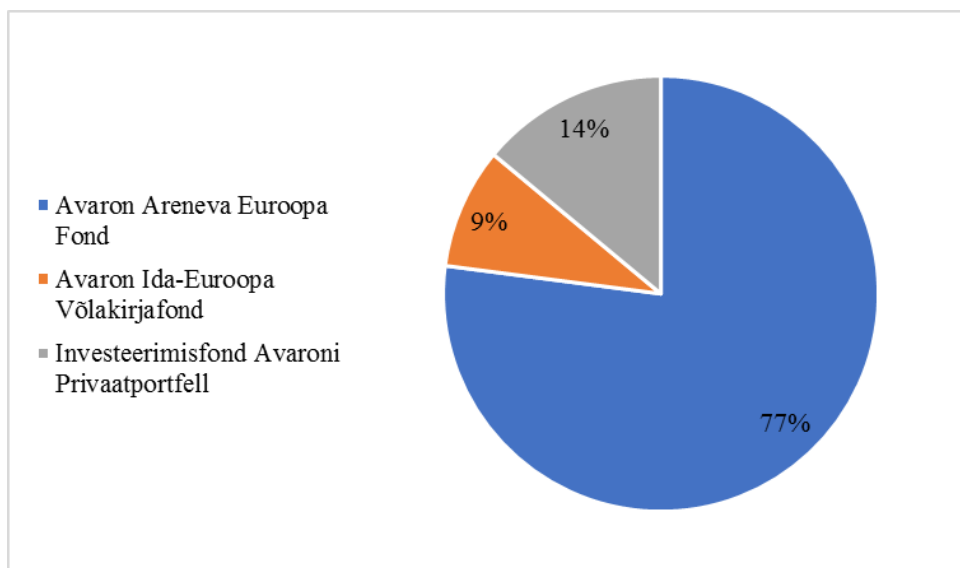
Avaron juhib kolme Eestis asutatud investeerimisfondi (AS Avaron ... 2016). Investeerimisfondi puhul on tegemist juriidilise isiku või varakogumiga, millesse kaasatakse mitme investori kapital eesmärgiga seda vastavalt kindlaksmääratud investeerimispoliitikale kõnealuste investorite kasuks ja ühistes huvides investeerida. Investeerimisfondi liike on mitmeid, ent Avaroni valitsetavad fondid on lepingulised fondid. „Lepinguline fond on varakogum, mis moodustatakse investeerimisfondide seaduse alusel osakute väljalaskmise teel kogutud rahast või muust varast ja raha investeerimisest saadud varast ning mis kuulub ühiselt osakuomanikele.” (IFS § 4). Lisaks sellele eristatakse lepingulise fondi puhul ka muid fonditüüpe ja -liike. Kaks Avaroni fondi on lepingulised eurofondid, mis investeerimisfondide seaduse kohaselt on lepinguriigis moodustatud või asutatud fondid. Need vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/65/EÜ sätestatud nõuetele ning nende osakuid või aktsiaid võidakse avalikkusele pakkuda kõigis lepinguriikides ning need võetakse osakuomaniku või aktsionäri nõudmisel tagasi. (IFS)

Avaron Areneva Euroopa Fond investeerib investorite vara eelkõige areneva Euroopa piirkonna (v.a Venemaa) börsifirmade aktsiatesse. Avaroni teine fond, Avaron Ida-Euroopa Võlakirjafond investeerib vara kogu piirkonna, sh Venemaa ettevõtete ja riikide võlakirjadesse. Kolmas fond, Investeerimisfond Avaroni Privaatportfell kombineerib peamiselt eelmise kahe fondi strateegiat, kuid omab õigust investeerida lisaks Kesk- ja Ida-Euroopale ka globaalselt. (AS Avaron ... 2016)

Nimetatud fondide mahud moodustasid 2017. aasta augustis kokku 92,4 miljonit eurot. Neist suurima mahuga (71,2 miljonit eurot) on Avaron Areneva Euroopa Fond, moodustades 77% Avaroni fondide mahust. Väikseima fondimahuga on Avaron Ida-Euroopa Võlakirjafond, mille maht oli käesoleva aasta augustis 8,3 miljonit eurot (vt Joonis 2). Avaroni valitsetavate fondide maht ei kajastu konsolideerimisgrupi finantsaruannetes, vaid fondide finantsaruanded on eraldi seisvad AS-ist Avaron Asset Management ja OÜ Princo konsolideerimisgrupist. Konsolideerimisgrupi bilansis kajastuvad vaid investeeringud nimetatud fondidesse.

Avaroni missiooniks on olla sobivaim partner professionaalse investori jaoks investeeringute tegemisel Kesk- ja Ida-Euroopa piirkonna börsifirmade aktsiatesse ja võlakirjadesse. Ettevõtte eesmärgiks on pakkuda Avaroni fondide ja portfelli investoritele positiivset riskiga korrigeeritud pikaajalist tootlust läbi väärtus- ja vastutustundliku investeerimise. Investeerimisotsuste tegemisel lähtub Avaron ÜRO vastutustundliku investeerimise põhimõtetest. (AS Avaron ... 2016) Avaron pälvis 2017. aastal vastutustundliku ettevõtluse indeksi kuldtaseme. Nimetatud kvaliteedimärgis

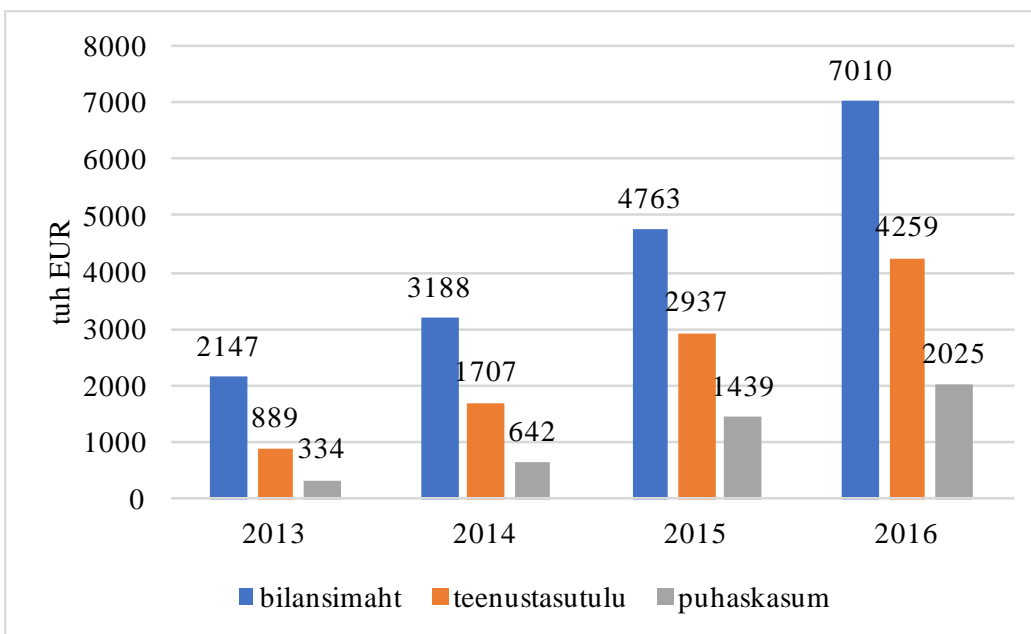
omistatakse ettevõtetele, kes peavad oluliseks ettevõtte jätkusuutlikku arengut ja panustavad strateegiliselt sotsiaalse ja looduskeskkonna arengusse. (Avaron ... 2017)

Joonis 2. Avaroni fondimahu osakaal kolme investeerimisfondi lõikes 2017. aasta augustis
Allikas: autori koostatud

Ettevõttes töötab 17 inimest. Avaroni struktuurist annab ülevaate joonis lisas 1. Ettevõtte investeringute juhtimise osakonnas töötavad investeerimisjuhid, analüütikud ja maakler-analüütik, kes jälgivad igapäevaselt ligi 250 börsiettevõtte käekäiku. Vastavuskontrolli ja administratsiooni osakonnas töötavad raamatupidaja ja pearaamatupidaja, kes on ühtlasi ka vastavuskontrolli spetsialist. Tugiteenuste osakonnas, teisisõnu *back-office*'is töötavad tugiteenuste spetsialistid, kes tegelevad peamiselt fondide ja portfelli tehingute arvelduste ning puhasväärtuse kontrolliga. (AS Avaron ... 2017)

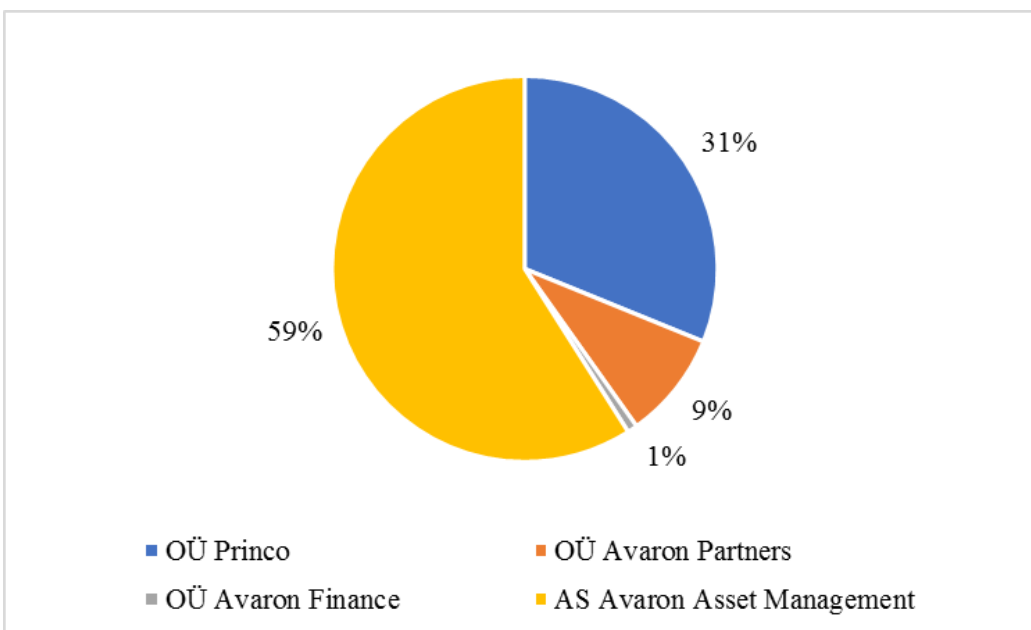
Ettevõtte on viimaste tegevusaastatega oluliselt kasvanud ning tänaseks haldab Avaron enam kui 450 miljoni euro väärtuses finantsvarasid. Ettevõtte peamistest finantsnäitajatest annab ülevaate joonis 3, kus nähtub, et viimase nelja aastaga on ettevõtte finantsnäitajad stabiilselt kasvanud. Avaroni kasum on nelja aastaga enam kui viiekordistunud ning bilansimaht on kasvanud 2,3 korda. Osutatud teenuste eest teenitud tulud ehk teenustasutulud on kasvanud 3,8 korda.

Joonis 3. AS-i Avaron Asset Management bilansimaht, teenustasutulu ja puhaskasum aastatel 2013-2016

Allikas: autori koostatud

Mõistagi moodustab lõviosa OÜ Princo konsolideerimisgrupi bilansimahust AS-i Avaron Asset Management bilansimaht, sest põhiline äritegevus toimub just seal ja konsolideerimisgrupi teised ettevõtted on pigem valdusfirmad, kus Avaroniga võrreldavas mahus äritegevust ei toimu. Konsolideerimisgrupi bilansimaht osakaalude kohta ettevõtete lõikes on toodud joonisel 4.

Joonis 4. OÜ Princo konsolideeritud bilansimahu osakaal 31.12.2016 seisuga

Allikas: autori koostatud

Nagu ka allolevast tabelist nähtub, on 31.12.2016 seisuga AS-i Avaron Asset Management bilansimaht teistest grupi ettevõtetest kõrgeim. Lisaks näitab tabel 1, kui oluline on konsolideeritud aruannete koostamine. Kui ettevõtete lõplikud kasusaajad löövad rida-realt kokku enda ettevõtete finantstulemused, elimineerimata omavahelisi tehinguid, on tulemused ekslikud ja ei kajasta ettevõtete tegelikku finantsilist käekäiku. Nii moodustaks konsolideerimisgrupi ettevõtete bilansimaht üle 18 miljoni euro, ent tegelikkuses on konsolideeritud bilansimaht pea kaks korda väiksem, olles 9,8 miljonit eurot. Mulje suurest varade mahust ja kasumist eksitab omanikke ja võib viia omanikud kahjulike äriotsuste langetamiseni.

Tabel 1. Konsolideerimisgrupi ettevõtete bilansimaht ja puhaskasum eraldiseisvalt ja konsolideeritult 31.12.2016 seisuga (tuhandetes eurodes)

	AS Avaron Asset Management	OÜ Avaron Partners	OÜ Princo	Konsolideeritud
Bilansimaht	7 010	6 768	4 680	9 781
Puhaskasum	2 025	3 550	2 615	3 317

Allikas: autori koostatud

Grupi raamatupidamise arvestuspõhimõtetest ja töökorraldusest annab ülevaate järgmine ala-peatükk.

1.2. Konsolideerimisgrupi arvestuspõhimõtete ja tööprotsesside kirjeldus

Konsolideerimisgrupi raamatupidamine toimub vastavuskontrolli ja administratsiooni osakonnas, kus töötab kaks täiskohaga töötajat – raamatupidaja ja vastavuskontrolli spetsialist, kes on ühtlasi ka pearaamatupidaja. Tulenevalt ettevõtte väiksusest ei ole kõikidel töötajatel üht konkreetset funktsiooni, mistõttu on pearaamatupidaja tööülesanded jaotunud nii raamatupidamise kui vastavuskontrolli vahel ning ettevõtte raamatupidaja tegeleb ka vastavuskontrolli assisteerimisega ja büroojuhtimisega.

OÜ Princo konsolideerimisgrupi finantsaruanded koostatakse kooskõlas Eesti finantsaruandluse standarditega, mis on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev raamatupidamistava (RPS § 3). Muuhulgas lähtub AS Avaron Asset Management finantsaruandluse koostamisel investeerimisfondide seadusest, mida täiendavad rahandusministri määrused. Ettevõtte kasutab vastavalt RTJ 2 „Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes”

punktidele 12–13 ja 26–27 spetsiaalselt kohandatud kasumiaruande ja bilansiskeemi (vt Lisa 2), mis võimaldab paremini esitada ettevõtte kui fondivalitseja tegevuse spetsiifikat. Ettevõtete majandusaasta algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril. (AS Avaron ... 2016)

„Avaroni fondide raamatupidamisarvestusel lähtutakse investeerimisfondide seadusest, mida täiendavad rahandusministri määrused. Vastavalt rahandusministri 18.01.2017. aasta määrusele nr 8 „Nõuded avalikustamisele kuuluvate fondi aruannetele” lähtutakse fondide raamatupidamise poolaasta- ja aastaaruannete koostamisel Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvahelistes finantsaruandluse standardites sätestatud arvestuspõhimõtteid ja informatsiooni esitusviisi, võttes arvesse investeerimisfondide seaduse paragrahv 54 lõike 11 alusel kehtestatud määruuses sätestatud fondi vara puhasväärtuse määramise korda ning eelpool mainitud määruuses nr 8 toodud erisusi.” (Avaron Areneva ... 2017)

Jälgides investeerimisfondide seaduses sätestatud on fondivalitsejal õigus fondi valitsemisega seotud tegevusi edasi anda kolmandatele isikutele – nii on fondi vara üle arvestuse pidamine ja fondi raamatupidamise korraldamine edasi antud Swedbank AS-ile. (Avaron Emerging ... 2017)

AS Avaron Asset Management, OÜ Avaron Partners ja OÜ Princo raamatupidamisarvestuseks kasutatakse majandustarkvara Directo. Oluline osa ettevõtete raamatupidamisarvestuses on ka programmil Microsoft Excel, mida kasutatakse erinevate masskannete koostamiseks, põhivara ning laenukohustuste ja -nõuete arvestuseks jne. Lisaks kogutakse Exceli abil informatsiooni tugiteenuste osakonna andmebaasidest valitsemis- ja edukustasude ning portfelli halduse tasu arvutuste kohta. OÜ Avaron Finance raamatupidamisarvestuseks kasutatakse Excelit, ent kuna ettevõtte on lõputöö valmimise hetkel ühinemas OÜ-ga Avaron Partners, siis selle ettevõtte raamatupidamise töökorraldusel lähemalt ei peatuta.

Ettevõtete tulused ja kulusid kajastatakse kahel viisil – tekkepõhiselt ja kassapõhiselt. Kassapõhise arvestusprintsipi puhul kajastatakse majandustehingud raha laekumise või tasumise hetkel ning sellisel juhul ei kajastata nõudeid, kohustisi ega amortisatsiooni. Tekkepõhisel printsibil kajastatakse tulu või kulu tehingu toimumise hetkel, sõltumata sellest, kas raha on laekunud või tasutud. (Horngrén *et al.* 2012, 155)

Lõputöös uuritud konsolideerimisgrupp ja sinna kuuluvad ettevõtted lähtuvad tulude ja kulude arvestusel tekkepõhisest arvestusprintsipist, mis annab parema indikatsiooni ettevõtte hetkeseisust

ja võimest tulevikus rahavooge genereerida, kui seda teeb kassapõhine printsiip. Viimane lähtub vaid raha reaalsest laekumisest ja tasumisest ja seetõttu ei anna objektiivset sisendit ettevõtte majanduslike otsuste langetamiseks. (Elliot, Elliot 2004, 24) Tekkepõhine printsiip on ka raamatupidamise seaduse kohaselt kohustuslik arvestusprintsiip raamatupidamiskohustuslasele, välja arvatud juhul, kui seadusest ei tulene teisiti (RPS § 5).

Avaroni kui fondivalitseja tuludeks on fondide valitsemis- ja edukustasud, osakute väljalaske- ja tagasivõtmistasud, väärtpaberiportfellide valitsemisest, investeerimisalase nõustamise teenuse osutamisest ning kolmanda osapoole fondidele teenuste osutamisest saadud tulud (AS Avaron ... 2016). Fondide valitsemise eest saadavad tasud arvestatakse ja makstakse vastavalt fondi tingimustele ja prospektile (AS Avaron ... 2011). Valitsemistasu võetakse arvesse igal puhasväärtuse arvutamise päeval ja makstakse fondivalitsejale välja arvestuskuule järgneva kuu jooksul. See-eest edukustasu fikseeritakse iga aasta 31. detsembri seisuga ja makstakse välja järgmise aasta jaanuarikuu jooksul. (Avaron Areneva ... 2016) Fondidest saadavad tasud kirjendab raamatupidaja iga kuu viimase kuupäeva seisuga järgmiselt:

D: Viitlaekumised

K: Tulukonto

Majandustarkvaras kajastatakse portfelli valitsemise teenuse, kolmanda osapoole fondidele osutatava teenuse ja muude teenuste arved müügireskontros, vähendades samal ajal viitlaekumiste kontot. Tasude laekumised kajastatakse laekumiste registris.

Avaroni kuludeks on peamiselt teenustasutulu saamiseks tehtud kulutused, sh fondiosakute ja väärtpaberiportfelli valitsemisteenuse osutamisega seotud kulutused, krediidasutustele ja registripidajatele makstavad tasud, tehingutest väärtpaberitega tulenevad tasud ning muud põhitegevusega otseselt seotud teenustasud. Mitmesuguste tegevuskulude all kajastatakse kulusid ruumide rendile ja hooldusele, kontoritarvetele ja -teenustele, info- ja kommunikatsiooniteenustele, põhivara kulumit ja muid tegevuskulusid. Kulusid kajastatakse samas perioodis nendega seotud tuludega. (AS Avaron ... 2011)

Avaron kajastab finantsvarasid ja -kohustisi algselt nende soetusmaksumuses, mis sisaldab kõiki finantsvara või -kohustise soetamisega otseselt kaasnevaid tehingukulutusi. Finantsvarana kajastatakse näiteks raha, nõudeid ostjate vastu ja finantsinvesteeringuid. Lühiajaliste finantsinvesteeringutena kajastatakse kauplemiseesmärgil soetatud finantsvarasid ja klientidele teenuse

osutamiseks soetatud finantsvarasid. Lühiajaliste finantsinvesteeringute osas peetakse eraldi arvestust järgmiste varade lõikes: väärtpaberid seoses klientidele teenuse osutamisega, aktsiad ja osad ning muud väärtpaberid. Pikaajaliste finantsinvesteeringutena eristatakse investeeringuid tütar-ettevõtetesse; muid aktsiaid, osasid ja võlakirju ning fondiosakuid. Kohustiste all kajastatakse laenu- ja kapitalirendikohustusi, lühiajalisi võlgnevusi, ostjate ettemakseid, viitvõlgu jm kohustisi. (AS Avaron ... 2011)

Finantsvarade edasisel kajastamisel lähtutakse nõuete puhul korrigeeritud soetusmaksumuse meetodist, st kajastatakse neid nende nüüdisväärtuses, millest lahutatakse maha ebatõenäoliselt laekuvad summad. Lühi- ja pikaajalisi finantsinvesteeringuid kajastatakse edaspidiselt õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande, milleks on summa, mille eest on võimalik vahetada vara teadlike, huvitatud ja sõltumatute osapoolte vahel (RTJ 3). Kõnealusesse konsolideerimisgruppi kuuluvate ettevõtete finantsinvesteeringud hinnatakse ümber igakuiselt, mil kuu lõpu seisuga kajastatakse õiglase väärtuse muutus kasumiaruandes kas kasumi või kahjumina finantsinvesteeringutelt. Ka välisvaluutas hoitavaid finantsvarasid hinnatakse ümber iga arvestuskuu lõpul Euroopa Keskpanga kursiga ning väärtuse muutust kajastatakse kasumiaruandes kas kasumi või kahjumina valuutakursi muutusest. (AS Avaron ... 2011)

Materiaalseks põhivaraks on vara, mida kasutatakse majandustegevuses pikema ajavahemiku jooksul kui üks aasta ja mille soetusmaksumus on suurem kui 639 eurot. Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses ning edaspidi kajastatakse materiaalsel põhivara bilansis soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud vara väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Materiaalse põhivara amortisatsiooni arvestatakse igakuiselt lineaarsel meetodil. Sarnaselt materiaalsele põhivarale kajastatakse ka immateriaalsel põhivara, mille hulka kuuluvad kapitaliseeritud uurimis- ja arendamisväljaminekud, patendid ja litsentsid. (AS Avaron ... 2011)

Järgmiseks annab peatükk detailsema ülevaate, kuidas on korraldatud ettevõtete finantsaruannete koostamise ja konsolideerimise protsess.

Äriseadustik seab äriühingule kohustuse esitada kinnitatud majandusaasta aruanne koos vandeaudiitori aruandega, kui audiitorkontroll on kohustuslik, kasumi jaotamise või kahjumi katmise ettepanekuga ja müügitulu jaotusega äriregistrile kuue kuu jooksul arvates majandusaasta lõppemisest (ÄS § 97). Lisaks sellele on Avaronil kui fondivalitsejal kohustus esitada auditeeritud

majandusaasta aruanne Finantsinspeksioonile aruandeperioodile järgneva nelja kuu jooksul (IFS § 81 lg 4). Avaron Partners ja Princo esitavad auditeeritud majandusaasta aruanded äriregistrile 30. juuniks. Investeerimisfondide seadus seab fondidele kohustuse esitada lisaks aastaaruandele ka poolaastaaruanded aruandeperioodile järgneva kahe kuu jooksul.

Fondivalitseja usaldusvääruse tagamiseks ja klientide huvide kaitseks on fondivalitsejal tulenevalt investeerimisfondide seaduse paragrahvist 370 kohustus koostada ja esitada Finantsinspeksioonile regulaarselt järelevalvearuandeid. Aruandeid esitatakse kord kvartalis. Finantsinspeksioonile esitatakse 25 päeva jooksul pärast aruandeperioodi lõppu fondivalitseja bilanss, kasumiaruanne, teenustasude aruanne, hallatavate varade aruanne, omavahendite aruanne, finantsvarade aruanne ja püsivate üldkulude aruanne. Nende koostamiseks on ettevõttesiseselt loodud küllaltki efektiivsed põhjad, mis koondavad aruandeks nõutava info automaatselt kokku ning nende koostamisel nõutav käsitöö maht on minimaalne. Seetõttu nende aruannete koostamisel antud töös lähemalt ei peatuta.

Küll aga on märksa keerulisem ja aeganõudvam aastaaruannete koostamine. Bilanss ja kasumiaruanne genereeruvad automaatselt küll majandustarkvaras, ent edasine töö toimub manuaalselt programmis Excel. Kuna ettevõtteid auditeeritakse ja Avaron Asset Management auditeeritud majandusaasta aruanne esitatakse juba 30. aprilliks, on vaja kõigi kontserni ettevõtete möödunud aruandeperioodid lukku saada jaanuarikuu jooksul ning Avaroni andmed kuu kolmanda nädala lõpuks. Kui möödunud perioodi andmed saavad fikseeritud, inventuurid tehtud ja saldod kinnitatud, imporditakse automaatselt genereerunud bilanss ja kasumiaruanne Excelisse, kus edasine majandusaasta aruanne koostatakse käsitsi.

Lisaks ettevõtete põhjaruannete koostamisele on vaja Avaroni puhul koostada 13 lisa ning Princol 24 lisa, mis sisaldavad ka ematettevõtte konsolideerimata põhjaruandeid. Muutmaks aruannete koostamist võimalikult efektiivseks, on baasidesse lisatud kõikvõimalikke linke ja kontrollvalemeid, mis võimaldavad tekkinud vea varakult tuvastada. Iga põhjaruande jaoks on koostatud eraldi tööleht ning kõik lisad on üldjuhul koondatud ühele lehele. Vajalik informatsioon lisatakse vastavatesse aruannetesse ja lisadesse kas käsitsi, lingitakse baasandmete hulgast või võimalusel lisatakse vastav valem.

Auditeeritud aastaaruande valmimisel sisestatakse finantsandmed OÜ Avaron Partners ja OÜ Princo puhul käsitsi äriregistri ettevõtjaportaali aruandeperioodile järgneva kuue kuu jooksul. AS-i Avaron Asset Management puhul on aga teisiti: ettevõtte koostab majandusaasta aruande programmi

Word põhjale. Selleks on kontserni pearaamatupidaja teinud vastavad arendused, mis teeksid info kopeerimise programmi Word võimalikult automaatseks. See on oluline juhuks, kui aruande andmed peaksid muutuma: vastava arenduse abil ei ole vaja igas muutunud numbriga seotud lisas käsitsi parandusi teha, vaid tabelleid värskendades uuendatakse infot automaatselt.

Kuigi ettevõtete finantsaruannete koostamise tõhustamiseks on juba tehtud kasulikke arendusi, on praegune protsess siiski suuremas osas manuaalne, mis toob esile erinevaid probleeme ja riske. Autori hinnangul on veelgi suurem murekoht finantsaruannete konsolideerimise protsess, millel käesolev peatükk järgmisena lähemalt peatub.

Kui kaks või enam ettevõtet on seotud omandisuhte kaudu, kus üks omab teise üle kontrolli, vaadatakse neid ettevõtteid kui üht majandusüksust. Nõnda on omavahel omandisuhtes lõputöös uuritud ettevõtted, mille puhul on otstarbekas kasutada konsolideeritud aruannet. (Miller-Nobles 2016, 810)

Raamatupidamise seadus defineerib konsolideerivat üksust kui emaettevõtjat või muud raamatupidamiskohustuslast, kellel on valitsev mõju teise raamatupidamiskohustuse üle. Kontroll ehk valitsev mõju on võime otsustada teise ettevõtte finants- ja äripoliitika üle. Kontrolli olemasolu eeldatakse järgmistel juhtudel (RTJ 11, 8):

- 1) kui emaettevõtte omanduses on otse või tütarettevõtete kaudu rohkem kui 50% tütarettevõtte hääleõigusest;
- 2) kui emaettevõttele kuulub tütarettevõttes 50% või vähem hääleõigusest, kuid kokkuleppe või lepingu alusel omab tegelikku kontrolli ettevõtte finants- või tegevuspoliitika, olles võimeline määrama või tagasi kutsuma enamust juhtorgani liikmetest või määrama tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani koosolekute otsuseid.

„Konsolideeriv üksus koos ühe või mitme konsolideeritava üksusega moodustab konsolideerimisgrupi.” (RPS § 27). Antud juhul moodustavad OÜ Princo, OÜ Avaron Partners ja AS Avaron Asset Management konsolideerimisgrupi, kus konsolideerivaks üksuseks on OÜ Princo ning teised nimetatud on konsolideeritavad üksused. Konsolideeritud majandusaasta aruandeid koostab raamatupidamiskohustusest konsolideerimisgrupi emaettevõtte OÜ Princo.

Lisaks tütarettevõtetele eristatakse ka sidusettevõtteid, mille üle investoretevõtte omab olulist mõju, kuid mis ei allu tema kontrollile. Olulise mõju olemasolu eeldatakse juhul, kui investoretevõtte

omanduses on otse või tütarettevõtte kaudu rohkem kui 20% sidusettevõtte hääleõigusest. (RTJ 11, 9) OÜ Princo omab üht sidusettevõtet, mis 31.12.2016 seisuga oli kahjumis. Kui ettevõtte osa sidusettevõtte kahjumist on võrdne tema osalusega sidusettevõttes või ületab seda, lõpetab ettevõtte talle kahjumist kuuluva osa edasise kajastamise ehk antud juhul kajastatakse sidusettevõtte osalust nullina ning edasist arvestust peetakse bilansiväliselt (IAS 28, 38-39).

„Konsolideeritud aruannetes kajastatakse emaettevõtte ja tema tütarettevõtete finantsnäitajad niimoodi kokkuliidetuna, nagu oleks tegemist ühe ettevõttega.” (RTJ 11, 67). Konsolideeritud finantsaruanded (IFRS 10, B86):

- ühendavad ema- ja tütarettevõtete varade, kohustiste, omakapitali, tulude, kulude ja rahavoogude samalaadsed kirjed;
- elimineerivad emaettevõtte poolt igasse tütarettevõttesse tehtud investeeringu bilansilise maksumuse ja emaettevõtte osa iga tütarettevõtte omakapitalis;
- elimineerivad täielikult kontsernisisesed varad ja kohustised, omakapitali, tulud ja kulud ning rahavood, mis on seotud kontserni üksuste vaheliste tehingutena.

„Vajadus konsolideeritud finantsaruande koostamiseks tuleneb (Linnaks 1996, 7):

- 1) omanike huvist käsitleda kontserni ühe ühtse majandusüksusena, kus on ühendatud kontserni kuuluvate ettevõtete kasumiaruanded ja bilansid;
- 2) omanike ja investeerijate huvist saada informatsiooni kontserni kui terviku reaalsest finantstulemustest ja finantsseisukorrast;
- 3) enamikes arenenud riikides kontserni kohustusest avalikustada konsolideeritud finantsaruanne.”

Konsolideeritud aruandeid tuleb koostada juhul, kui seda nõuab raamatupidamise seadus. Ent kui raamatupidamise seadus ei kohusta konsolideeritud aruannet esitama, on siiski peamiseks kasusaajaks konsolideeritud aruande koostamisel ettevõtete omanikud. Konsolideeritud aruanded võimaldavad omanikele anda objektiivsemat ülevaadet grupi finantstulemustest ja analüüsida ettevõtete käekäiku tervikuna. „Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne koosneb konsolideeritud bilansist, kasumiaruandest, rahavoogude aruandest, omakapitali muutuste aruandest ja vastavatest lisadest, mis sisaldavad muuhulgas emaettevõtte konsolideerimata bilanssi, kasumiaruannet, rahavoogude aruannet ja omakapitali muutuste aruannet.” (RTJ 11, 69).

„Finantsaruannete konsolideerimise peamised raamatupidamisprotseduurid on järgmised (RTJ 11, 72):

- 1) emaettevõtte ja tütarettevõtete finantsnäitajad (nii bilansi-, kasumiaruande ja rahavoogude aruande kirjed kui ka lisades ja muudes aruande osades avalikustatavad finantsnäitajad) liidetakse rida-realt;
- 2) emaettevõtte bilansis kajastatud investeeringud tütarettevõtetesse elimineeritakse emaettevõtte osaluste vastu tütarettevõtete omakapitalis;
- 3) juhul kui teatud tütarettevõtetes on emaettevõtte osalus väiksem kui 100%, eraldatakse vähemusaktsionärile kuuluv osa selliste tütarettevõtete netovarast ja aruandeperioodi kasumist (kahjumist);
- 4) elimineeritakse täielikult kõik kontsernisisesed nõuded ja kohustused, kontserni ettevõtete vahelised tehingud ning nende tulemusena tekkinud realiseerimata kasumid ja kahjumid;
- 5) juhul kui tütarettevõtete bilanssides on kajastatud finantsinvesteeringuna emaettevõtte aktsiaid, klassifitseeritakse need konsolideeritud bilansis ümber oma aktsiateks.”

Kõnealuse kontserni konsolideerimisprotsess toimub ühetasandiliselt, kus konsolideeritakse korraka kõik kontsernisisesed tehingud: Avaron Asset Managementi tehingud Princo ja Avaron Partnersiga ning Princo ja Avaron Partnersi omavahelised tehingud. Konsolideerimine toimub käsitsi programmis Excel, kuhu imporditakse kontserni ettevõtete bilansid ja kasumiaruanded. Edasine protsess toimub konsolideerimistabelis, kus elimineeritakse kontsernisisesed tehingud. Kontserni bilansi ja kasumiaruande konsolideerimistabelid on toodud lisades 3 ja 4, mis annavad lugejale lihtsustatud ülevaate, millistel ridadel elimineerimised toimuvad. Tehingute konfidentsiaalsuse tõttu on numbrid asendatud x-iga.

Omavaheliste tehingute elimineerimine

Leidmaks kontsernisisesed tehinguid, võetakse samaaegselt ette ettevõtete pearaamatud, kus filtreeritakse välja kanded objektiga „REL”, mis on tuletatud terminist *related party*. Objekti „REL” kasutatakse tehingute kajastamiseks seotud osapooltega. Seotud osapoolt defineeritakse kui isikut või majandusüksust, kes on seotud majandusüksusega, kes koostab finantsaruandeid. Seotud isikuks loetakse näiteks (IAS 24, 9-11):

- majandusüksust kontrollivat või selle üle mõju omavat isikut või tema lähedasi pereliikmeid;
- majandusüksusi, mis on aruandva majandusüksusega ühise kontrolli all kas läbi ühise omanikeringi; omanike, kes on lähedased pereliikmed, või ühise juhtkonna läbi;

- majandusüksusi, kes omavad otseselt või kaudselt aruandva ettevõtte üle kontrolli või olulist mõju.

Seega teeb konsolideerimise keerukamaks asjaolu, et vastava objektiga on kajastatud ka tehingud osapooltega, kes ei kuulu Princo konsolideerimisgruppi ning need tehingud tuleb elimineerimisel välja jätta.

Bilansi konsolideerimisel alustatakse kontserni ettevõtete raha saldo rida-realt liitmisega, seal elimineerimisi ei toimu. Ka lühiajaliste finantsinvesteeringute ning materiaalse ja immateriaalse põhivara puhul liidetakse kontod rida-realt. Kuigi Avaroni fondide osakute soetamine on tehing seotud osapoollega, ei ole tegemist kontsernisisesega tehinguga, sest Avaroni fondid ei ole juriidilised kehad, kus mõni konsolideerimisgrupi ettevõtte saaks omada osalust.

Lühiajaliste nõuete osas kuuluvad aga elimineerimisele teiste juriidiliste isikute nimel tasutud kulud. Nii tasub Avaron Asset Management näiteks majandustarkvara litsentsitasu, mis hõlmab ka Avaron Partnersi ja Princo programmi litsentsi. Lisaks tasub Avaron ka lähetuskulude ja muude jooksvate kulude eest, mis on oma sisult tegelikult Avaron Partnersi kulud. Seetõttu kajastatakse kõik sellised tehingud vastaval kontol ning kvartaalselt tehakse läbi müügireskontro teistele grupi ettevõtetele kuluhüvitisnõuded. Näide kannetest, kui ettevõtte X esitab kaasnenud kohustusega seotud kulu edasi ettevõttele Y:

- 1) D: Teiste juriidiliste isikute nimel tasutud kulud (REL)
K: Tarnijatele tasumata arved
- 2) D: Ostjatelt laekumata arved (REL)
K: Teiste juriidiliste isikute nimel tasutud kulud (REL)

Kannete tulemusena elimineeritakse nõuete saldo aktivas ning bilansis kajastub vaid kohustus arve eest tasuda. Kuluhüvitisnõude saamisel teeb ettevõtte Y järgmise kande:

- 3) D: Kulu
K: Tarnijatele tasumata arved (REL)

Konteeringute tulemusena kajastub kulu just selles ettevõttes, kus kulu tekkis (ettevõtte Y) ning ettevõttele X jääb alles kohustus arve eest tasuda. Kontsernisisesed nõuded ja kohustised elimineeritakse. Oluline on silmas pidada, et nõuete ja kohustiste elimineerimisel ei unustata kontsernisisesete laenude, laenudelt arvestatava intressi ja dividendinõuete elimineerimist. Nimetatud

tehingud ulatuvad tihti suurtesse summadesse ja nende elimineerimata jätmine paisutab konsolideeritud bilanssi oluliselt ega anna aruande lugejale õiget ja õiglast ülevaadet kontserni finantsseisundist.

OÜ Avaron Partners omab AS-st Avaron Asset Management 82,41% ning ettevõtte kajastab seda osalust kui pikaajalist investeringut. Varasemalt oli ettevõtetal, kes koostavad lisaks konsolideeritud aruannetele konsolideerimata aruandeid, kohustus kajastada tütarettevõtteid vaid soetusmaksumuse või õiglase väärtuse meetodil. 2016. aastal muudetud raamatupidamise toimkonna juhendis nr 11 on aga lisatud võimalus kasutada ka kapitaliosaluse meetodit kõigis konsolideerimata aruannetes. (Muudatused ... 2016) See muudatus lihtsustas oluliselt Princo tütarettevõtete kajastamise põhimõtteid ning alates 2016. aastast kajastatakse tütarettevõtteid nii konsolideeritud kui ka konsolideerimata aruannetes kapitaliosaluse meetodil.

„Kapitaliosaluse meetodil võetakse investeringu algselt arvele tema soetusmaksumuses, mida korrigeeritakse järgmistel perioodidel (RTJ 11, 91):

- investori osalusega muutustes investeringuobjekti omakapitalis;
- omandamisel tekkinud firmaväärtuse amortisatsiooni ja võimalike allahindlustega;
- omandamisel tekkinud negatiivse firmaväärtuse tuluna kajastamisega.”

„Kapitaliosaluse meetodil kajastatakse osalust omandatud ettevõtte varades ja kohustistes ning tekkinud firmaväärtust bilansis netosummana ühel real ning osalust omandatud ettevõtte tuludes ja kuludes kasumiaruandes netosummana ühel real.” (RTJ 11, 92)

Kui äriühenduse tekkimisel omandatakse tütarettevõtte kallimalt selle netovara õiglasest väärtusest, tekib kontserni bilansis positiivne firmaväärtus ning vastupidisel juhul negatiivne firmaväärtus (RTJ 11, 45-48). Äriühenduse tekkimisel omandati Avaron Asset Managementi aktsiad võrdeliselt tema bilansilise väärtusega, mis ei toonud endaga kaasa ei positiivset ega negatiivset firmaväärtust. Seega korrigeeritakse aruandeaasta lõpus Avaron Partnersi investeringut Avaroni aktsiatesse, korrutades aasta jooksul teenitud kasumi või kahjumi osaluse protsendiga. Kasumi korral tehakse aruandeaasta lõpu seisuga järgnev kanne:

D: AS Avaron Asset Management aktsiad (REL)

K: Kasum pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt

Tütarettevõtte dividendi maksmisel kuulub enamus sellest emaettevõttele, kes omab kontrolli antud ettevõtte üle. Dividendi maksmine tütaretevõtte puhul kajastub kasumi jaotamisena ning dividendi saav emaettevõtte kajastab tehingut kui finantsinvesteeringu väärtuse vähenemist bilansis. Grupi tasandil ei ole tegemist ei kasumi eraldisega ega tuluga finantsinvesteeringust. Grupi tasandil kajastub tehing kui raha ülekanne ühelt ettevõttelt teisele. (Harvey *et al.* 2001, 288) Seega kuulub antud tehing elimineerimisele ning selleks tuleb vastava kande kõik dividendinõude ja -kohustuste read eristada vastava objektiga. Lihtsustatud näide konteeringust, kui Avaron Partners maksab Princole dividendi:

D: Arvestuslik tulemus (REL)

K: Arvelduskonto

Dividendi laekumisel teeb Princo juhul, kui varasemalt pole dividendinõuet üles võetud, järgmise kande:

D: Arvelduskonto

K: Avaron Partners osad (REL)

Kannete tulemusel kajastub vaid raha liikumine ühest ettevõttest teise, ent kontserni konsolideeritud finantstulemustele see mõju ei avalda, sest raha kontod liidetakse rida-realt.

Ettevõtete finantsaruannete konsolideerimisel elimineeritakse Avaron Partnersi bilansis pikaajaline investeering Avaron Asset Managementi aktsiatesse ning viimase omakapitalist elimineeritakse aktsiakapital, kohustuslik reservkapital ning jaotamata ja aruandeperioodi kasum või kahjum. Samuti kajastab Princo Avaron Partnersi osalust kapitaliosaluse meetodil ning investeeringu kajastamisel ja elimineerimisel lähtutakse Avaron Partnersiga samadest põhimõtetest. Tütarettevõtte osalus elimineeritakse konsolideerimisel järgnevalt:

D: Avaron Partners osakapital

D: Avaron Partners kohustuslik reservkapital

D: Avaron Partners eelmiste perioodide jaotamata kasum või kahjum

D: Avaron Partners aruandeperioodi kasum või kahjum

K: Avaron Partners osad (pikaajaline finantsinvesteering)

2016. aasta lõpus emiteeriti Avaroni võtmetöötajatele eelisaktsiaid. Eelnevalt omas Avaron Partners 100% Avaron Asset Management aktsiatest, ent nagu mainitud, vähenes Avaron Partnersi osalus 82,41%-ni. Nimetatud tehingu tulemusena tekkis vähemusosalus ehk mittekontrolliv osalus, mida

defineeritakse kui osa tütarettevõtte aruandeaasta puhaskasumist või -kahjumist ja netovarast, mis ei kuulu otseselt ega kaudselt (teiste tütarettevõtete kaudu) emaettevõttele. (RTJ 11, 6)

Vähemusosaluse tekke puhul ei kuulu kogu tütarettevõtte puhaskasum või -kahjum enam emaettevõttele, mistõttu on tekkinud vajadus arvutada vähemusosaluse osa tütarettevõtte puhaskasumist või -kahjumist. Seega kajastatakse konsolideeritud kasumiaruandes eraldi real vähemusosalusele kuuluv kasum või kahjum. Samuti kajastatakse vähemusosaluse osa kasumist/kahjumist konsolideeritud bilansis netovara koosseisus. (Larsen 2006, 273)

Muutusi emaettevõttele kuuluva tütarettevõtte osaluses, mille tulemusel emaettevõtte ei kaota kontrolli tütarettevõtte üle, arvestatakse omakapitali tehingutena, st tehinguid oma omanike õigusi teostavate omanikega. Mittekontrollivaid osalusi kajastab emaettevõtte konsolideeritud finantsseisundi aruandes omakapitali koosseisus, eraldi emaettevõtte omanikele kuuluvast omakapitalist. (IFRS 10, 22-23) Võimalikud ostu- või müügihinna ja vähemusosaluse muutunud bilansilise maksumuse vahed kajastatakse otse omakapitalis nagu omaaktsiate ostul ja müügil tekkinud vahede puhul (Vainula 2000-).

Kasumiaruande ridade elimineerimisel alustatakse tulude elimineerimisest. Tulude ridadel elimineeritakse kontsernisiseselt teenitud tulud ning sama ka kulude ridadel. Kasumiaruande konsolideerimise teevad keerulisemaks omavahelised tehingud, kus üks pool teenib osutatud teenuse eest tulu. Allpool on toodud näide kannetest, kui ettevõtte Y saab rendi- ja kommunaalkulude arved kolmandalt osapoolelt ja teeb arve edasi ettevõttele X, teenides antud tehingult tulu. Ettevõtte Y saab kolmandalt osapoolelt rendi- ja kommunaalkulude arved summas 1000 eurot ja 200 eurot ning teeb järgneva kande:

1) D: Kulu	1000
D: Teiste juriidiliste isikute nimel tasutud kulud	200
K: Tarnijatele tasumata arved	1200

Ettevõtte Y esitab ettevõttele X arve, mis sisaldab ruumide renti summas 2000 eurot ning kommunaalkulude hüvitamist summas 200 eurot. Arve esitamisel teeb ettevõtte Y kande:

2) D: Ostjatelt laekumata arved	2200	(REL)
K: Teiste juriidiliste isikute nimel tasutud kulud	200	(REL)
K: Muud äritulud	2000	(REL)

Ettevõtte Y kajastab saadud rendiarved oma raamatupidamises järgmiselt:

3) D: Kulu	2200 (REL)
K: Tarnijatele tasumata arved	2200 (REL)

Kannete tulemusel elimineeritakse kontsernisiseselt teenitud tulu summas 1000 eurot. Raamatupidamises kajastatakse vaid ettevõtte Y kohustust tarnijate ees ning ruumide rendi ja kommunaalmaksetega kaasnevat kulu summas 1200 eurot.

Veel elimineeritakse kulude real muud kontsernisiseselt edasi tehtud kulud. Finantstulude real elimineeritakse kontsernisisesest laenu intressitulud ja teiselt poolt intressikulud. Samuti elimineeritakse kasum pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt. Kuna Avaron Partners kajastab enda osalust Avaron Asset Managementis pikaajalise finantsinvesteeringuna kapitaliosaluse meetodil, siis investeeringut korrigeeritakse läbi kasumiaruande kontode „Kasum(-kahjum) pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt” ning need korrigeerimised kuuluvad elimineerimisele. Samamoodi kajastab Princo enda osalust Avaron Partnersis ning ka Princo finantstulu real vastav tehing elimineeritakse.

1.3.Probleemid finantsaruandluse koostamisel ja konsolideerimisel

Üks raamatupidamise korraldamise põhiprintsiipidest on avalikustamise printsiip, mis seab ettevõttele vastutuse esitada raamatupidamise aruandes kogu informatsioon, mis võimaldab saada raamatupidamiskohustuslase finantsseisundist, majandustulemusest ja rahavoogudest õige ja õiglase ülevaate. (RPS § 16)

Avalikustamise printsiipi silmas pidades on oluline korraldada ettevõtte raamatupidamise tööprotsessid selliselt, et tagatud oleks õige ja õiglase finantsinformatsiooni edastamine ja seda võimalikult efektiivsel viisil. Tõhusad raamatupidamise tööprotsessid pole ainult mugavus raamatupidaja jaoks, vaid sellel on märksa suurem roll ettevõtte jaoks. Efektiivsed tööprotsessid tagavad aja ja kulude kokkuhoiu ja mis peamine – maandab riske.

Risk on võimalus, et mingi sündmus, tegevus või tegevusetus võib mistahes süsteemi osas põhjustada organisatsiooni vara ja/või maine kaotuse ja ohustada eesmärkide täitmist. Riskid on organisatsiooni tegevuse igapäevane osa ning neid pole võimalik täielikult vältida, kuid riskide efektiivne juhtimine võimaldab ettevõttel optimeerida oma tegevuse efektiivsust. (Liigand 2005, 11)

Finantsaruandluse koostamine koosneb kolmest põhilisest komponendist (Reducing financial ... 2010):

- 1) finantsaruandluse eest vastutavad inimesed;
- 2) finantsaruandluse koostamiseks vajalik aeg ja protsessid;
- 3) süsteemid, mis koondavad finantsteavet ja esitavad selle mõtestatud kujul.

Iga nimetatud komponent võib osutada tugevuseks, mis vähendab finantsaruandluse koostamisega seonduvaid riske, või teisest küljest hoopis potentsiaalseks nõrkuseks, mis toob esile finantsaruandlusega seotud riskid (Reducing financial ... 2010). Seetõttu on võimalike riskide maandamiseks oluline leida raamatupidajad, kes on oma töös korrektsed ja tähelepanelikud ning optimeerida raamatupidajatele ette antud aega finantsaruannete koostamiseks. Märkimisväärne roll on ka protsesside standardiseerimisel ja vastavate süsteemide väljatöötamisel, mis viiksid finantsaruandlusega seotud riskide realiseerumise võimalikult madalale.

Lihtsustamaks finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimisega seonduvaid protsesse ja süsteeme, on oluline hinnata kahte asjaolu (Reducing financial ... 2010):

- 1) mis ulatuses on protsessid automatiseeritud, ja;
- 2) kas konsolideerimisgrupi ettevõtetes on kasutusel ühtsed arvestuspõhimõtted ja standardiseeritud tööprotsessid.

Aruandeperioodi lõppedes on ajavarud piiratud ning üsna lühikese aja jooksul on vaja saada kokku grupi korrektsed finantstulemused ja seda võimalikult efektiivselt. Siin kohal aitaks protsesside võimalik automatiseerimine kaasa kiire, täpse ja kvaliteetse finantsaruandluse tagamisele.

Teiseks teevad ettevõtete ühinemised ja omandamised keerukaks finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimise efektiivse toimimise, sest igal ettevõttel on välja kujunenud omad arvestuspõhimõtted ja nende erinevused kontsernis raskendab grupi finantstulemuste kajastamist ühtse tervikuna. Vältimaks taoliste riskide realiseerumist, on oluline määrata grupi ettevõtetele ühtsed arvestuspõhimõtted ning standardiseerida raamatupidamise tööprotsesse.

Järgnevalt keskendub peatükk senise finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimisega seotud tööprotsesside ja -süsteemide probleemidele ja kitsaskohtadele. Nende probleemide võimalikele lahendustele keskendub käesoleva töö teine peatükk.

Probleemid finantsaruannete koostamisel

Kuigi finantsaruannete koostamise tõhustamiseks on varasemalt tehtud mitmeid arendusi, on olemasoleval süsteemil siiski vajakajäämisi. Autori hinnangul on põhilised puudused järgmised:

- kõik aruanded ja lisad, va bilanss ja kasumiaruanne, koostatakse käsitsi;
- olemasolevad Exceli baasid on koostatud aastaid tagasi eelmiste pearaamatupidajate poolt.

Nagu mainitud, genereerub majandustarkvarast automaatselt vaid bilanss ja kasumiaruanne. Ülejäänud põhjaruannete ja lisade koostamine toimub käsitsi, mis toob endaga kaasa riski, kus finantsinformatsioon kajastatakse valesti või jääb üldse kajastamata. Riskantsemaks muudab manuaalne finantsaruande koostamine ka asjaolu, et aruannete koostamiseks antud aeg on vägagi limiteeritud ning seda eriti nüüd, kus raamatupidajate töömaht on kasvanud. Riskide maandamiseks on baasidesse lisatud küll erinevaid kontrollvalemeid, mis aitaks märgata vea tekkimist, ent siiski ei ole võimalik nende abil märgata iga viga.

Teiseks on senise protsessi puudujäägiks fakt, et Exceli baasid ettevõtete finantsaruannete koostamiseks on loodud aastaid tagasi eelnevate raamatupidajate poolt, mida on ajaga vastavalt vajadusele täiendatud. Ent autori hinnangul, kes on ettevõttes võrdlemisi uus töötaja, koosnevad aruannete põhjad liigsest „mürast“ ning seetõttu võib mõni oluline aspekt hoopis tähelepanuta jääda. Põhjades on kasutatud erinevaid värve, kirjastiile, kuvatõmmiseid, konto väljavõtteid ja palju muud ning just uutel inimestel võib esialgu osutada keeruliseks nendest põhjadest olulise informatsiooni eristamine vähemolulisest.

Probleemid konsolideerimisel

Senine konsolideerimisprotsess on toonud esile järgmised puudused:

- konsolideerimisgrupi ettevõtete raamatupidamise arvestuspõhimõtted ei kattu täielikult, mis põhjustab erinevusi tehingute kajastamisel ja mis omakorda takistavad konsolideerimisprotsessi efektiivset läbiviimist;
- tulenevalt emaettevõtte ja tütarettevõtete erinevatest tegevusaladest on ettevõtete kontoplaanid erinevad, mis raskendab konsolideerimisprotsessi ja pikendab sellele kuluvat aega;
- konsolideerimisprotsess on manuaalne, toimudes käsitsi programmis Excel;
- puudub objekt, mis eristaks vaid kontsernisisesid tehinguid.

Esimene kitsaskoht on fakt, et grupi ettevõtete sise-eeskirjad on aastaid uuendamata ning standardiseeritud juhendit omavaheliste tehingute kajastamiseks ei ole koostatud. Näiteks on oluline kontsernisest tehingute puhul silmas pidada seda, et omavahelised tehingud tuleb kajastada samas perioodis. Kuna nimetatud tehingute kajastamine pole fikseeritud, on esinenud olukordi, kus üks ettevõtte kajastab tehingut ühes ning teine juba järgnevas perioodis. Selline eksimus on kerge juhtuma, sest kande tegemisel või arve sisestamisel kipub kergesti ununema teadmine, milliseid tehinguid oleme igakuiselt reservi võtnud ja milliseid peab periodiseerima. Sellisest eksimusest tulevalt ei klapi ettevõtete omavahelised nõuded ja kohustused, mis tekitavad ebavajalikku lisatööd raamatupidajale.

Veel leidis autor kontsernisest tehingute uurimisel pearaamatust, et mõningatel kannetel on jäänud lisamata objekt „REL”. 2016. aasta konsolideerimistabelit vaadates selgus, et tehingud on siiski elimineeritud, kuid alati ei saa lootma jääda sellele, et raamatupidajal on meeles kõik aruandeperioodi jooksul toimunud kontsernisisesed tehingud. See tõstatab jällegi vajaduse standardiseeritud juhendi järele, mis määratleks täpselt, mis perioodis ning mis objekti(de)ga grupisest tehingut kajastada.

Teiseks raskendab konsolideerimisprotsessi efektiivset toimimist asjaolu, et konsolideerimisgrupi ettevõtete tegevusalad on erinevad ning sellest tulenevalt erinevad ka kasutusel olevad kontoplaanid. Näiteks on Avaroni kui fondivalitseja kasumiaruande kirjed ja struktuur küllaltki erinev emaettevõtte kasutatavast kasumiaruande skeemist 1, mis teeb kasumiaruande kontode konsolideerimise keerukamaks. Kontoplaanide ühtlustamine aitaks raamatupidajal kergemini elimineerida kontsernisisesed tehingud, muutmaks finantsaruannete konsolideerimisprotsessi oluliselt efektiivsemaks.

Kuna seni on konsolideerimine toimunud manuaalselt programmis Excel, on risk, mis käsitsi konsolideerimisega kaasneb, täiesti arvestatav. Sisend konsolideerimiseks bilansi, kasumiaruande ja pearaamatu näol genereerub automaatselt küll majandustarkvarast Directo, ent edasine protsess toimub käsitsi ja oht, et inimlikust eksimusest sisestatakse mõni vale number või jääb mõni kontsernisisene tehing tähelepanuta, on suur. Olgugi, et kontsernisisesed tehingud on eristatud vastava objektiga, on siiski oht, et väga suurest hulgast pearaamatu kannetest kontsernisest tehingute otsimisel võib mõni tehing jääda märkamata ja konsolideerimisel kajastamata. Kui raamatupidaja eksib andmeid sisestades mõne numbriga või jätab ekslikult kajastamata mõne kontsernisese

teingu, mõjutab see oluliselt kontserni finantstulemusi ja ei anna lugejale õiget ja õiglast ülevaadet kontserni majandustulemustest.

Viimaks leidis autor, et kuigi kontsernisiseste tehingute puhul on kasutusel objekt „REL”, kajastatakse sama objektiga ka tehinguid seotud osapooltega. Mõistagi ei kuulu kõik seotud osapooled konsolideerimisgruppi, mistõttu ei ole võimalik nimetatud objektiga lihtsasti eristada grupisiseseid tehinguid. See toob jällegi esile vajaduse otsida käsitsi objektiga filtreeritavate tehingute seast välja tehingud, mis on toimunud vaid konsolideerimisgruppi kuuluvate ettevõtetega.

2. FINANTSARUANDLUSE KOOSTAMISE JA KONSOLIDEERIMISE ARENDUSVÕIMALUSED

2.1. Finantsaruandluse koostamise arendusvõimalused

Muutmaks finantsaruandluse koostamise protsessi efektiivsemaks, seadis autor eesmärgi uurida kasutatava tarkvara Directo võimalusi finantsaruandluse koostamise automatiseerimiseks, millele käesolev peatükk lähemalt keskendub.

Directo tavamoodulis on olemas blokk „Aastaruanded”, kus saab koostada soovitud aruandeperioodi põhjaruanded koos lisadega. Selleks, et finantsinfo nendesse aruannetesse jõuaks, on oluline raamatu seadistuste all igale finantskontole lisada taksonoomia. Näiteks on toodud joonisel 5 arvelduskonto LHV-s koodiga 10127, millele on märgitud, et aastaruandes peab antud konto kajastuma bilansis raha ja raha ekvivalentide real, rahavoogude aruandes ning lisas 2 real „Arvelduskontod”.

Kood	Nimi	MAHAKANDMISEKS	TAKSONOOMIA	Kontsern
10127	LHV 7965		Bilans: Raha Lisa 2 Raha: Arvelduskontod	1071

Joonis 5. Kuvatõmmis OÜ Princo finantskontode vaatest
Allikas: autori koostatud

Aastaruande vaates ilmuvad kontod, millele taksonoomia sai lisatud, vastavatesse aruannetesse ja lisadesse. Sarnaselt toodud näitega on vaja toimida kõigi teiste kontode puhul, määrates neile aruanded, kus nende väärtused kajastuma peavad. Aruande valmimise korral on võimalus dokument eksportida XBRL failiks, mis võimaldaks aruande mugavalt laadida üles Ettevõtjaportaali ning esitada majandusaasta aruanne ilma, et peaks portaali andmeid käsitsi sisestama.

Olgugi, et antud funktsiooni loogika ja ülesehitus on lihtne, selgus töö tulemusena, et nimetatud funktsioon ei tööta piisavalt hästi, et selle saaks finantsaruannete koostamisel kasutusele võtta. Järgnevalt toob autor välja töö käigus esinenud probleemid, mida ei suudetud lahendada iseseisvalt ega ka Directo klienditoe abil.

1. Kui bilansis raha kirjel on vaja kajastada kontod kassa, arvelduskonto LHV-s, arvelduskonto SEB-s jne, siis aastaaruande bilansis raha real kajastub raha saldona vaid viimane konto, millele sai taksonoomia lisatud. See tähendab, et kui taksonoomia lisati kõikidele kassa ja arvelduskontode kontodele ja neist viimasena määrati taksonoomia näiteks arvelduskontole LHV-s, siis bilansis raha real kajastub vaid LHV arvelduskonto lõppsaldo. Programm ei ole suuteline summeerima kontode saldosisid, millele sai vastav taksonoomia lisatud. Sama probleem esines ka teiste põhjaruannete ning lisade puhul.
2. Aastaaruande funktsioon võimaldab aruannetes kajastada vaid konto lõppsaldo. Sellele, kuidas kajastada konto algsaldo või muutus, lahendust leida ei suudetud. Antud probleem välistab rahavoogude aruande koostamise, mis nõuab teatud aspektides just konto algsaldo või muutuse fikseerimist.

Tekkinud küsimused aastaaruande koostamisel esitas autor ka Directo koolitusel viibides ning selgus, et antud funktsiooni arendusega alustati ajal, mil muutus kohustuslikuks aastaaruande esitamine Ettevõtjaportaali, kuid käesolevaks hetkeks on see arendus pooleli ja nimetatud funktsiooni aastaaruande koostamiseks kasutada ei saa.

Autori hinnangul oleks alternatiiv koostada aastaaruanded ja nende põhjal esitatavad lisad kontode kirjeldamise teel analoogselt peatükis 2.3. toodud joonis nr 8 järgi. Nii koostas autor näitena konsolideeritud aastaaruande lisa „Võlad töövõtjatele“. Aruande kuvatõmmis kontserni ettevõtete lõikes ja konsolideeritult on toodud joonisel 6, ent antud aruannet saab lihtsasti esitada ka vaid konsolideeritud kujul, eemaldades märke kirje „firmad laiali“ eest.

Voladtootajatele

Aeg algus 1.01.2016 Võrreldav Valuuta Aruanne VOLADTOO Kirjelda

lõpp 31.12.2016 Periood Objekt Ühik/täpsus 1 000

firmad laiali muutus kontod aeg pöördtabel FIRMA Trüki ARUANNE

	OÜ Princo	OÜ AVARON PARTNERS	AS AVARON ASSET MANAGEMENT	KONTSERN	Kokku
Töötasude kohustis	██	██	██	0	5
Puhkusetasude kohustis	██	██	██	0	3
Preemia reserv	██	██	██	0	629
Muu võlgnevus töötajatele	██	██	██	0	1
Kokku võlad töövõtjatele	██	██	██	0	638

Joonis 6. Kuvatõmmis konsolideeritud lisast „Võlad töövõtjatele” 31.12.2016 seisuga
Allikas: autori koostatud

Paraku ei saa seda võimalust koheselt rakendada kõikide aruande lisade puhul, sest teatud lisade koostamiseks on eelnevalt vaja kasutusele võtta vastavad arvestuspõhimõtted ja objektid, mis võimaldaksid näiteks lisa „Lühiajalised finantsinvesteeringud“ koostamise tarbeks eristada aktsiad ja osad, fondiosakud, võlakirjad ja muud finantsinvesteeringud. Siiski on lõputöö koostamise hetkel võimalik kirjeldada mõned lisad, nagu näiteks lisad „Raha“, „Maksude ettemaksed ja maksuvõlad“, „Müügitulu“ ja „Tööjõukulud“.

2.2. Kontoplaani ühtlustamine

Saamaks ülevaadet ettevõttes toimunud majandustehingutest, tuleb andmed majandustehingute toimumise kohta süstematiseerida, registreerida ja säilitada aruannete koostamiseks ja analüüsiks. Majandustehinguid kirjendatakse kontodel. Kontodel toimub registreeritud andmete rühmitamine, jooksev arvestus ja kontroll. Raamatupidamiskohustuslane koostab kontoplaani majandustehingute ja reguleerimiskannete kirjendamiseks. (Treumann 2002, 9-12)

Ettevõtteid on erinevaid ja samuti ka tegevusalasid. Tulenevalt iga ettevõtte eripärast järgitakse raamatupidamise korraldamisel just konkreetsele ettevõttele omaseid arvestuspõhimõtteid ja kontoplaani. Ent kontserni raamatupidamise puhul tuleks ainult kasuks, kui konsolideeritavate üksuste arvestuspõhimõtted ja kontoplaanid oleksid võimalikult sarnased. Arvestuspõhimõtete ühtlustamine aitaks vältida olukorda, kus kontserni ettevõtete omavahelised saldod periooditi erinevad ning ühtse kontoplaani väljatöötamine lihtsustaks konsolideerimisprotsessi, kus omavahe-

lised tehingud kajastuvad kõik samadel kontodel ning tehingute elimineerimine muutuks oluliselt lihtsamaks.

Nii saigi esimese etapina konsolideerimisprotsessi tõhustamiseks ette võetud raamatupidamise siseeeskirjade täiendamine ja ühtse kontoplaani loomine grupi ettevõtetele.

„Ühtse kontoplaani väljatöötamisel on oluline, et see tagaks kõik arvestuseks, aruandluseks ja analüüsiks vajalikud andmed. Kontoplaani koostamisel tuleks arvestada ettevõtete tegevusalasid ja majandustehingute sisu, ettevõtete vahendite liike ning tulude ja kulude liike. Samuti tuleks läbi mõelda, kas on olulise tähtsusega tarnijaid või ostjaid, teenuste liike jne, millede puhul oleks otstarbekas avada eraldi kontod. Konto numbris peaks sisalduma informatsioon selle kohta, kas tegemist on aktiva-, passiva-, tulu- või kulukontoga, missuguse aktiva- või passivakirjega on seotud vastav konto või millist kulu- või tululiiki ta kajastab.” (Treumann 2002, 12)

Ettevõtte kontoplaani koostamisel on oluline, et kasutatavate kontode hulk oleks optimaalne. Finantsaruannete elementide järjekorrast moodustuvad kontode klassid, mille sees omistatakse igale kontole kindel number. Vajalik kontode arv sõltub eelkõige ettevõtte majandustegevuse mahust ja iseloomust ning juhtkonna endi soovidest aruandelise informatsiooni liigenduse osas. (Kallas 2002, 165-167)

Avaron Asset Management kontoplaan põhineb hetkel peamiselt neljakohalistel koodidel ning kuna aja jooksul on tekkinud vajadus uute kontode loomise jaoks ja neljakohaliste koodide puhul on numbrikohti puudu jäänud, on nüüdseks juurde lisatud ka mõned kuuekohalised kontod. Kokku on Avaroni kontoplaanis 339 kontot, mille hulgast 52 kontot on bilansivälised. Kontosid on üheksa klassi ning need jagunevad järgmiselt:

- a) 1 – aktivakontod
- b) 2 – passivakontod
- c) 3 – tulukontod
- d) 4 – teenustasukulude kontod
- e) 5 – tööjõukulude kontod
- f) 6-7 – kulukontod
- g) 8 – finantstulude ja –kulude kontod
- h) 9 – bilansivälised kontod

Sarnaselt Avaron Asset Management kontoplaanile on üles ehitatud ka Avaron Partners kontoplaan, mis põhineb samuti põhiliselt neljakohalistel koodidel. Ettevõtte kontoplaan koosneb 125 kontost. Kontode grupe on ettevõttel kaheksa ning need jagunevad analoogselt Avaron Asset Managementile. Bilansiväliseid kontosid Avaron Partnersil ei ole.

OÜ Princo kontoplaan erineb tütarettevõtete kontoplaanidest enim. Selle põhjuseks on asjaolu, et Princo põhitegevuseks on ka endale kuuluva kinnisvara üürileandmine ja käitus, mis on tekitanud vajaduse tütarettevõtetest erinevate kontode järele. Princo kontoplaan koosneb 225 kontost. Kontosid on OÜ-l Princo seitse klassi, mis jagunevad järgmiselt:

- a) 1 – aktivakontod
- b) 2 – kohustiste kontod
- c) 3 – omakapitali kontod
- d) 4 – tulukontod
- e) 5 – kulukontod
- f) 7-8 – kasumiaruande vahekontod
- g) 9 – bilansivälised kontod, vahekontod

OÜ Princo kontoplaan põhineb peamiselt viiekohalistel koodidel ning kontode grupid on suhteliselt sarnased Princo tütarettevõtete kontoplaanidele. Kuna ettevõtte tegevusala erineb tütarettevõtete tegevusalast oluliselt, erineb Princo kontoplaan enim ning ühtse kontoplaani koostamisel suunati põhirõhk just Princo kontoplaani ühtlustamisele Avaron Asset Management ja Avaron Partners kontoplaanidega.

Tulude ja kulude ning varade ja kohustiste täpsemaks kajastamiseks on kasutusel objektid, millega eristatakse näiteks antud kulu või tulu omanik. Ettevõtete raamatupidamises eristatakse objektidega näiteks töötajaid, kliente ja investeerimisfonde. Seotud osapooltega tehtud tehingute kajastamiseks kasutatakse objekti „REL”.

Ühtse kontoplaani loomiseks sai analüüsitud kontodel toimunud tehinguid viimaste aastate jooksul. Uue kontoplaani koostamisel ei võetud arvesse 0-saldoga kontosid, mis oma sisult on aegunud ning kus ei ole alates 2016. aastast toimunud muutusi. Siiski olid autori hinnangul mõned taoliste tunnustega kontod sellised, mida võib tõenäoliselt tulevikus vaja minna ning need kontod võeti kontoplaani ühtlustamisel arvesse. Kontode analüüsi tulemusena ei kaasatud uude kontoplaani Avaron Asset Management kontoplaanis 93 kontot, Avaron Partnersil 6 kontot ja Princo kontoplaanis 117

kontot. Uue kontoplaani loomisel arvesse mittevõetud kontode suur hulk tuleneb sellest, et seni kasutusel olevates kontoplaanides on hulk kontosid eesti krooni ajast ning palju oli deposiitide kontosid, mis said loodud vaid ühe hoiuse tarbeks ning hoiuse sulgemisel on konto alles jäänud. Autori koostatud ühtne kontoplaan kontserni ettevõtetele on toodud lisas 5.

Kontode nummerdamisel lähtuti olemasolevate kontoplaanide nummerdustest, mida korrigeeriti kohtades, kus eemaldati vanu kontosid või lisati uusi juurde. Veel pöörati tähelepanu sellele, et kontode koodide vahele jääks piisavalt numbrikohti juhuks, kui peaks tekkima vajadus uue konto loomise järele. Nõnda on võimalik lisada uusi kontosid soovitud kohtadesse ilma, et peaks olemasolevate kontode nummerdust või konto koodi numbrikohtade arvu muutma.

Bilansikontode ühtlustamisel pöörati eelkõige tähelepanu kontodele, kus kajastatakse kontsernisisesid nõudeid ja kohustisi. Näiteks bilansi aktivakonto, kus kajastatakse teiste juriidiliste isikute nimel tasutud kulusid, on lisaks konsolideerimisgrupi ettevõtetele kajastatud ka tehingud muude ettevõtetega, kes on küll seotud osapool, kuid ei kuulu konsolideerimisgruppi. Seetõttu pidas autor vajalikuks lisada uude kontoplaani eraldi kontod kontsernisisesete nõuete ja kohustiste jaoks. Ent kontsernisisesete nõuete ja kohustiste kontod pole veel täielikud ning neid saab omavaheliste tehingute lisandumisel vastavalt tehingute sisule juurde lisada. Bilansikontod klassifitseeriti analoogselt Avaron Asset Managementi ja Avaron Partnersi kontoplaanidega, kus koodiga 1 eristatakse aktiva kontosid ning koodiga 2 passiva kontosid. Ülevaate uue kontoplaani bilansikontode gruppidest annab tabel lisas 6.

Kasumiaruande kontode ühtlustamisel osutus keerukaimaks asjaolu, et grupi ettevõtte Avaron Asset Management lähtub tulenevalt ettevõtte tegevusala spetsiifikast spetsiaalselt kohandatud kasumiaruande skeemist (vt Lisa 2). See tähendab, et ettevõtte ei lähtu kasumiaruande koostamisel skeemist 1, millest lähtuvad aga Avaron Partners ja Princo ning seetõttu tuli uue kontoplaani kontode nummerdusel tagada võimalus kirjeldada kasumiaruande nii skeemis 1 kui ka Avaroni poolt kasutusel olevas spetsiifilises kasumiaruande skeemis. Tabel Princo konsolideerimisgrupi kasumiaruande kontode gruppidest on toodud lisas 7.

2.3. Konsolideerimise arendusvõimalused

Konsolideerimine on üks osa raamatupidamisest, mis tänaseni tugineb suuresti programmile Excel. Euroopas konsolideerib 80% ettevõtetest Excelis, mille probleem on see, et omavahelised tehingud ei klapi ning kogu kontrolli peab raamatupidaja tegema käsitsi. Spetsiaalse tarkvara arendamine konsolideerimiseks on väga kulukas ning tihtipeale osutuvad sellised arendused väga ajamahukaks ja keeruliseks. (Eestlaste ... 2015)

Majandustarkvaral Directo, mida kasutatakse kõnealuse konsolideerimisgrupi ettevõtete raamatupidamiseks, on täiesti olemas toimiv konsolideerimismoodul. Varasemalt ei ole mooduli kasutuselevõtt arutelus olnud, sest grupi ettevõtte Avaron Finance raamatupidamine toimus Excelis, ent kuna ettevõtte on lõputöö valmimise seisuga ühinemas OÜ-ga Avaron Partners, ei ole see enam takistuseks.

Raamatupidamine Directos põhineb pilvetehnoloogial ning samuti ka konsolideerimismoodul, mis teeb selle kasutuselevõtu lihtsaks ja mugavaks, sest ettevõttel ei ole vaja installeerida eraldi programmi. „Directo konsolideerimismooduli võimalused on järgmised (Milleks konsolideerida ... 2017):

- konsolideeritud bilansi ja kasumiaruande koostamine reaajas – tütarfirmades tehtud muudatused kajastuvad kohe ka kontserni aruannetes;
- erinevate arvestusvaluutadega tütarfirmadega kontserni aruannete konsolideerimine;
- programm arvestab konsolideerimisel konkreetse ajahetke osalusega, mis tagab korrektse aruandluse ka osaluste muutuste korral;
- grupi aruandeid saab koostada ka juhul, kui tütarettevõtete kontoplaanid erinevad ema-ettevõtte omast;
- võimalik konsolideerida tütarettevõtteid, mis ei kasuta Directot;
- võimalik koostada konsolideeritud aruandeid keerulisemate ja mitmetasandiliste kontsernide puhul;
- kontserni eelarve kogu kontserni või tütarfirmade eelarve koondina;
- ühine kontserni müügireskontro;
- ühised müügiartiklid kogu kontsernis;
- kontserni põhivara arvestus grupisisese põhivara müügi-ostu korral.”

Directo konsolideerimismooduli kasuks rääkis ka asjaolu, et Eestis asutatud rahvusvaheline ettevõtte MarkIT on juurutanud konsolideerimise Directos ning seda üle kogu grupi. Kui varasemalt konsolideeris grupp ajamahukuse tõttu vaid kord aastas, siis pärast mooduli kasutuselevõttu esitatakse konsolideeritud aruanded igakuiselt. (Edulood ... 2017)

Autor tegi konsolideerimisgrupi juhtkonnale ettepaneku sooviga uurida Directo konsolideerimismooduli võimalusi. Ettevõtte juhtkond nägi antud ettepanekus võimalust muuta seniseid tööprotsesse efektiivsemaks ja andis nõusoleku mooduli avamiseks, aktsepteerides mooduli avamisega kaasneva igakuise kulu. Enne mooduli seadistamisega alustamist läbis autor ka konsolideerimismoodulit tutvustava koolituse Directos.

Directo konsolideerimismoodul on oma sisult kui veebipõhine andmebaas, mis kogub infot kontserni ettevõtete raamatupidamise andmebaasidest. Esialgsel seadistamisel tuli valida kontoplaan, millest lähtuvalt koostatakse kontserni bilanss ja kasumiaruanne. Antud juhul nähti loogilise lahendusena Avaron Asset Management kontoplaani kasutuselevõtmist, sest põhitegevus toimub just selles ettevõttes ning ettevõtte kontoplaan on teistest detailsem.

Mooduli seadistamisel tuleb esimese sammuna fikseerida emaettevõtte ja tütarettvõtted ning osalused tütarettvõtetes. Osaluse märkimise puhul on oluline lisada ka osaluse omandamise kuupäev, sest nii on osaluse muutumise korral tagatud korrektne aruandlus. Antud juhul avati moodul selliselt, kus konsolideerimine toimub ühetasandiliselt, ehk eraldi ei konsolideerita Avaron Asset Managementi Avaron Partnersiga ja Avaron Partersit Princoga. Sooviga konsolideerida mitmetasandiliselt tuleb avada ka mitu moodulit. Seetõttu tuleb osaluste fikseerimisel lähtuda Princo osalusest tütar- ja türetütarettvõttes.

Teiseks oluliseks sammuks on ettevõtete kontodele vastete määramine kontserni kontoplaanis. Nagu öeldud, võeti kontserni kontoplaani aluseks Avaron Asset Management kontoplaan, mis tähendab, et antud ettevõtte raamatupidamise andmebaasi kontodele vasteid lisama ei pea. Ent Avaron Partnersi ja Princoga on teisiti: nende puhul tuleb ettevõtete endi baasides lisada igale kontole vasted kontsernimooduli kontoplaanile. Antud juhul vähendaks manuaalset tööd kontserni ülene kontoplaan, ent kuna momendil ei ole ühtset kontoplaani kasutusele võetud, tuleb vastavad seadistused käsitsi ära teha.

Kontod, mis esinevad Avaron Partnersi või Princo kontoplaanis, ent mitte kontsernimooduli kontoplaanis, tuleb käsitsi kontserni moodulisse lisada. Kui puuduolev konto on loodud, on vaja vastava ettevõtte kontoplaani lisada vaste kontserni kontoplaanile. Alloleval joonisel 7 on toodud näide vaatest, kus Princo kontoplaani kontodele on lisatud vasted kontserni kontoplaani kontodele.

Kood ^	Nimi	MAHAKANDMISEKS	TAKSONOOMIA	Kontsern
<input type="text" value="Q"/>	<input type="text" value="Q"/>	<input type="text" value=""/>	<input type="text" value="Q"/>	<input type="text" value="Q"/>
10911	Maa ja ehitised (soetusmaksumuses)	Jah		10911
109111	Akumuleeritud kinnisvarainvesteeringute kulum	Jah		109111
10912	Kunst			1930
10921	Masinaid ja seadmeid (soetusmaksumuses)	Jah		1921
10931	Inventar, tööriistad jms. (soetusmaksumuses)	Jah		1931
10941	Akumuleeritud põhivara kulum	Jah		1939

Joonis 7. Kuvatõmmis OÜ Princo finantskontode vaatest
Allikas: autori koostatud

Kui konsolideerimisgrupi ettevõtete kontodele on lisatud vasted kontsernimooduli kontoplaanile, on järgmiseks vaja kirjeldada kontserni bilanss ja kasumiaruanne. Siinkohal on oluline, et kontserni kasumiaruanne oleks kirjeldatud vastavalt skeemile, milles konsolideeritud kasumiaruanne esitatakse. Kuna antud juhul võeti kontsernimooduli seadistamisel aluseks Avaron Asset Management algseaded, kus kasumiaruande koostamisel lähtutakse spetsiaalselt kohandatud skeemist, tuli kontserni kasumiaruanne nullist ümber kirjeldada. Joonisel 8 on toodud näide kontserni kasumiaruande kirjeldusest, mis antud juhul lähtub kasumiaruande skeemist 1.

NR	Number	Tüüp	Nimi	Objekt	Tekst	Klass	G
1	10	3(tekst)			Müügitulu	3(deebet)	
2	20	1(kontod)	3100:3111+3201		1. Tulud fondidest	3(deebet)	
3	30	1(kontod)	3300:3399		2. Tulud portfelliinvestimisest	3(deebet)	
4	35	1(kontod)	3400:3499+3200		3. Tulud kolmandatele osapooltele osutatud teenustest	3(deebet)	
5	36	1(kontod)	40111		4. Realiseerimise netokäive	3(deebet)	
6	40	1(kontod)	3900+3990		5. Muud äritulud	3(deebet)	
7	50	2(tehe)	20+30+35+36+40		ÄRITULUD KOKKU	3(deebet)	
8	55	3(tekst)				4(kreedit)	
9	60	3(tekst)			ÄRIKULUD	4(kreedit)	
10	61	1(kontod)	4000:4010+4015:4108+4110:4999		6. Kaubad, toore, materjal ja teenused	4(kreedit)	
11	70	3(tekst)			7. Mitmesugused tegevuskulud	4(kreedit)	
12	71	1(kontod)	6000:6099		Ruumide rent ja hooldus	4(kreedit)	
13	72	1(kontod)	6100:6199		Kontoritarbed ja -teenused	4(kreedit)	
14	73	1(kontod)	6300:6399		Info- ja kommunikatsiooniteenused	4(kreedit)	
15	74	1(kontod)	6600:6699		Transpordikulud	4(kreedit)	
16	75	1(kontod)	6700:6799		Personali arendus	4(kreedit)	
17	76	1(kontod)	7000:7099		Lähetuskulud	4(kreedit)	
18	77	1(kontod)	7200:7299		Esinduskulud	4(kreedit)	
19	78	1(kontod)	7300:7399		Muud kulud	4(kreedit)	
20	80	1(kontod)	5000:5999		8. Tööjõukulud	4(kreedit)	

Joonis 8. Kuvatõmmis kontsernimooduli kasumiaruande kirjeldusest
Allikas: autori koostatud

Lisaks tuleb konsolideeritud bilansis ja kasumiaruandes tuua välja vähemusosaluse osa tütar-ettevõtte puhaskasumist ja netovarast. Selleks tuleb kontserni bilansi ja kasumiaruande kirjeldusse lisada juurde vähemusosaluse rida (vt Joonis 9). Kui mooduli seadistamisel said fikseeritud ettevõtete osalused, siis vähemusosaluse ridade lisamisel väljendub osaluse lisamise olulisus. Joonise paremas servas on märgitud linnukesega kõik omakapitali read, mis tähendab, et aruanne arvestab nendel ridadel osaluse protsendiga. Vähemusosalus ise moodustub kahe rea vahest, ehk joonisel 9 toodud näite põhjal lahutatakse reast 583 rida 584. Rida 583 liidab kokku kõik omakapitali read arvestamata tütar-ettevõtte osalusega ning rida 584 liidab kokku samad read, ent korrutab need läbi osaluse protsendiga. Kui emaettevõtte X omab 60% tütar-ettevõttest Y ja emaettevõtte omakapital on 100 000 eurot, siis antud juhul on rea 583 väärtus emaettevõtte omakapital kokku ehk 100 000 eurot. Rida 584 korrutab omakapitali summa osaluse protsendiga, ehk kõnealuse rea väärtuseks on 60 000 eurot. Vähemusosalus on kahe eelneva rea vahe, ehk konkreetse näite puhul 40 000 eurot. Sama loogikat kasutatakse ka kasumiaruande kirjeldusse vähemusosaluse rea lisamisega.

510	3(tekst) ▼		OMAKAPITAL	1(kreedit) ▼	☐
519	3(tekst) ▼		Emaettevõtja osanikele kuuluv omakapi	1(kreedit) ▼	☐
520	3(tekst) ▼	2910	16. Osakapital nimiväärtuses	1(kreedit) ▼	☒
524	3(tekst) ▼	2920	17. Ülekurs	1(kreedit) ▼	☒
530	1(kontod) ▼	2940:2960	18. Reservid	1(kreedit) ▼	☒
560	1(kontod) ▼	2980	19. Eelmiste perioodide jaotamata kasu	1(kreedit) ▼	☒
580	1(kontod) ▼	3000:8900+41092		1(kreedit) ▼	☒
581	2(tehe) ▼	580	22. Aruandeperioodi kasum	1(kreedit) ▼	☐
582	2(tehe) ▼	520+524+530+560	Kokku emaettevõtja osanikele kuuluv or	1(kreedit) ▼	☐
583	1(kontod) ▼	2910:2980+3000:8900+410		1(kreedit) ▼	☐
584	1(kontod) ▼	2910:2980+3000:8900+410		1(kreedit) ▼	☒
585	2(tehe) ▼	583-584	Vähemusosalus	1(kreedit) ▼	☐
590	2(tehe) ▼	582+585	OMAKAPITAL KOKKU	1(kreedit) ▼	☐
600	2(tehe) ▼	450+490+585	PASSIVA KOKKU	1(kreedit) ▼	☐

Joonis 9. Kuvatõmmis bilansi omakapitali ridade kirjeldusest

Allikas: autori koostatud

Enim ajaressurssi konsolideerimismooduli seadistamisel nõuab kontsernisestest tehingute elimineerimise süsteemi väljatöötamine. Konsolideerimismoodul on oma olemuselt lihtne: konsolideeritud bilansi kirjeldamisel on valida, kas:

- luuakse eraldi nõuete ja kohustiste kontod vaid kontsernisestest tehingute jaoks ja need kontod jäetakse aruande kirjeldamisel kirjeldusest välja, või;
- luuakse eraldi objekt, mis lisatakse ridadele, mis konsolideeritud aruandes tuleb elimineerida.

Konsolideeritud kasumiaruande koostamisel lähtutakse vaid teisest põhimõttest, st kontsernisestest tehingute elimineerimiseks tuleb vastavatel ridadel kasutada objekti.

Lõputöös uuritud grupi konsolideeritud bilansi koostamisel lähtuti samuti teisest variandist, ehk omavaheliste tehingute elimineerimise aluseks võeti vastav objekt. Paraku ei saanud seda võimalust veel saajaprotsendiliselt toimima, sest nagu öeldud, on objektiga „REL” kajastatud ka tehingud seotud osapooltega, kes ei kuulu konsolideerimisgruppi. Seetõttu elimineerib programm ka seotud osapooltega toimunud tehingud. Tagamaks konsolideerimismooduli täieliku toimimise, teeb autor ettepaneku võtta vaid kontsernisestest tehingute kajastamiseks kasutusele objekt „KONS”.

Siiski ei kajastu igal bilansikontol objektiga „REL” tehinguid seotud osapooltega, mis võimaldas teatud kontodel edukalt elimineerida kontsernisestest tehingud. Pöördel on toodud joonis 10 konsolideeritud bilansi kirjeldusest, kus nõuete saldode kajastamisel jäetakse välja tehingud objektiga „REL”. Objektide välistamiseks kasutatakse selle ees hüüumärki ning sooviga näidata vaid antud objektiga eristatavaid tehinguid, siis hüüumärki objekti ette ei panda.

NR	Number	Tüüp	Nimi	Objekt	Tekst	Klass	Gr
1	10	3(tekst)			A K T I V A	0(deebet)	
2	20	3(tekst)			KÄIBEVARA	0(deebet)	
3	30	1(kontod)	1010:1018+1028:1041+107		1. Raha ja raha ekvivalendid	0(deebet)	
4	40	1(kontod)	1110:1130+10212:10228		2. Lühiajalised finantsinvesteeringud	0(deebet)	
5	50	3(tekst)			3. Lühiajalised nõuded	0(deebet)	
6	60	1(kontod)	1210:1219	IREL	Nõuded ostjatele	0(deebet)	
7	70	1(kontod)	1220+1221+122001+10751	IREL	Mitmesugused lühiajalised nõuded	0(deebet)	
8	80	1(kontod)	1250:1251		Nõuded töötajatele	0(deebet)	
9	90	1(kontod)	1270:1271		Lühiajalised laenuõuded	0(deebet)	
10	100	2(tehe)	60+70+80+90		Kokku 3. Lühiajalised nõuded	0(deebet)	
11	110	1(kontod)	1310:1317+10521		4. Viitlaekumised	0(deebet)	
12	120	3(tekst)			5. Ettemaksed	0(deebet)	
13	130	1(kontod)	1410:1419	IREL	Ettemakstud kulud	0(deebet)	
14	140	1(kontod)	1420+10611+10617		Maksude ettemaksed	0(deebet)	
15	160	2(tehe)	130+140		Kokku 5. Ettemaksed	0(deebet)	
16	170	2(tehe)	30+40+100+110+160		KÄIBEVARA KOKKU	0(deebet)	

Joonis 10. Kuvatõmmis kontsernimooduli bilansi kirjeldusest
Allikas: autori koostatud

Veel takistas konsolideerimise efektiivset toimimist asjaolu, et mõningatel kontsernisistel tehingutel on jäänud märkimata vastav objekt ning jällegi teatud ridadel, mida elimineerida ei tohiks, on objekt lisatud. Sellest tulenevalt teeb autor ettepaneku standardiseerida kontserniseste tehingute majandustarkvaras kajastamise protsessi ning lisada vastav juhend ettevõtete raamatupidamise sise-eeskirjadesse. Juhendis tuuakse välja põhilised kontsernisisesed tehingud ning fikseeritakse, kuidas ja mis perioodis tuleb tehing kajastada ning mis ridadele tuleb lisada konsolideerimise objekt. See välistab olukorra, kus üks ettevõtte kajastab kontsernisest tehingut korrektselt koos objektiga ja teine ettevõtte jätab näiteks objekti lisamata. Standardiseeritud tööjuhendi koostamine eeldab eelkõige uue objekti kasutuselevõtmist.

Kontserni bilansi ja kasumiaruande genereerimisel võimaldab programm kuvada aruandeid mitmel moel. Näiteks on võimalik genereerida aruanded selliselt, kus grupi ettevõtete finantstulemused on kajastatud ühes veerus konsolideeritult. Veel ülevaatlikuma väljavõtte saamiseks võimaldab Directo esitada konsolideeritud aruandeid grupi ettevõtete kohta eraldi ning viimases veerus grupi tulemused konsolideerituna, nagu on näidatud joonisel 11, kus konfidentsiaalsuse tagamiseks on arv-näitajad asendatud x-ga. Samuti võimaldab programm aruandeid kuvada ka kontode lõikes.

Firma nimi	KONTSERN	Periood	1.09.2017 kuni 30.09.2017			
Reg. number		Aruanne	KONSB			
Address		Objekt				
Aruande aeg:	13.11.2017 18:18:27					
		OÜ Princo	OÜ AVARON PARTNERS	AS AVARON ASSET MANAGEMENT	KONTSERN	Kokku
A K T I V A						
KÄIBEVARA						
1. Raha ja raha ekvivalendid		x	x	x	x	x
2. Lühiajalised finantsinvesteeringud		x	x	x	x	x
3. Lühiajalised nõuded						
Nõuded ostjatele		x	x	x	x	x
Mitmesugused lühiajalised nõuded		x	x	x	x	x
Nõuded töötajatele		x	x	x	x	x
Kokku 3. Lühiajalised nõuded		x	x	x	x	x
4. Viitlaekumised		x	x	x	x	x
5. Ettemaksed						
Ettemakstud kulud		x	x	x	x	x
Maksude ettemaksed		x	x	x	x	x
Kokku 5. Ettemaksed		x	x	x	x	x
KÄIBEVARA KOKKU		x	x	x	x	x

Joonis 11. Kuvatõmmis konsolideeritud bilansist impordituna programmi Excel
Allikas: autori koostatud

Konsolideeritud bilansi ja kasumiaruande kirjeldamisel on otstarbekas kirjeldada ka kontrollaruane. Kui antud juhul jäeti aruannete kirjeldusest välja kontsernisisesed tehingud, mis on märgistatud vastava objektiga, siis tasub kirjeldada eraldi aruanne, mis kuvaks vaid tehingud antud objektiga. Nõnda on võimalus kergesti kontrollida, kas elimineerimisel said kõik tehingud arvesse võetud ning kui bilansi aktiva ja passiva ei ühti, võimaldab kontrollaruane kergemini tuvastada tekkinud viga.

Grupi konsolideeritud aruande saab mugavalt importida programmi Excel (vt Joonis 11), kus saab jätkata edasiste konsolideeritud aruande koostamise protseduuridega. Kontsernimooduli oluliseks eeliseks on võimalus saada grupi konsolideeritud finantsseisundist ülevaade igal ajal. Isegi juhul, kui ei jätkata Excelis konsolideeritud aastaaruande koostamist koos rahavoogude aruandega ja muude kohustuslike lisadega, võimaldab programm anda grupi omanikele jooksvalt informatsiooni grupi konsolideeritud finantstulemuste kohta ning seeläbi anda omanikele ja juhtkonnale õiget ja asjakohast sisendit näiteks oluliste äriotsuste langetamisel.

2.4.Hinnang tehtud ettepanekutele ja muudatustele

Eesmärgiga muuta lõputöös uuritud kontserni finantsaruandluse koostamine ja konsolideerimine efektiivsemaks, analüüsis autor seniseid tööprotsesse ning tegi ettepanekuid tegevuste lihtsustamiseks. Käesolevas peatükis annab autor hinnangu enda tehtud ettepanekutele ning võimalikele lahendustele.

Seniste tööprotsesside esimene puudus on finantsaruannete koostamine, mis toimub suuremas osas käsitsi programmis Excel ning mille tööfail on autori hinnangul aegunud ja sisaldab üleliigset informatsiooni. Probleemi lahenduseks uuris autor kasutatava majandustarkvara Directo funktsiooni „Aastaruanded“ eesmärgiga automatiseerida aruannete koostamist. Paraku selgus töö käigus, et nimetatud funktsiooni arendus on pooleli ning süsteem ei toeta majandusaasta aruande täielikku koostamist Directos. Ent autor näeb antud funktsioonis potentsiaali ning kui Directo otsustab pooleliolevad arendused lõpuni viia, jätkab autor funktsiooni seadistamisega eesmärgiga koostada ettevõtete majandusaasta aruanded majandustarkvaras. Sama meelt on ka kontserni pearaamatupidaja, kelle algatusel autor nimetatud funktsiooni lähemalt uurima ja seadistama hakkas.

Veelgi olulisem puudus raamatupidamise tööprotsessides on finantsaruannete konsolideerimine, mis toimub samuti manuaalselt programmis Excel. Konsolideerimine Excelis nõuab võrreldes aastaruande koostamisega rohkem käsitööd ning toob seega endaga kaasa veelgi enam riske. Probleemi lahendamise esimese etapina tegi autor ettepaneku täiendada konsolideerimisgrupi ettevõtete arvestuspõhimõtteid kontsernisestest tehingute kajastamisel. Vältimaks erinevusi kontsernisestest tehingute kajastamisel, teeb autor ettepaneku koostada standardiseeritud juhend, mis annab raamatupidajale detailse ülevaate, mis perioodis ning mis objektiga tuleb konkreetseid tehinguid kajastada.

Lihtsustamiseks konsolideerimist veelgi, koostas autor kontsernile ühtse kontoplaani. Ühtne kontoplaan võimaldab lihtsamini fikseerida grupisisesed nõuded ja kohustised ning tulud ja kulud. Samuti lihtsustab standardiseeritud tööjuhendi lugemist ja rakendamist kontserniülese kontoplaani olemasolu. Ühtlustatud kontoplaan on ka pearaamatupidaja hinnangul oluline samm raamatupidamisprotsesside lihtsustamiseks, mistõttu kiitis ta heaks autori koostatud ühtse kontoplaani.

Viimaks tegi autor kontserni juhtkonnale ettepaneku võtta kasutusele Directo konsolideerimismoodul. Idee sai heakskiidu ning juhtkond aktsepteeris mooduli testimise ja autori koolitamisega

kaasnevad kulud. Kuigi lõputöö koostamise hetkeks ei ole kasutusele võetud ühtset kontoplaani, sai sellest olenemata teha seadistusi konsolideerimismoodulis, tehes veidi rohkem tööd manuaalselt. Mooduli arendamise tulemusena leidis autor, et funktsioon on võimeline töötama efektiivselt ja lihtsustama raamatupidaja tööd oluliselt, genereerides konsolideeritud bilansi ja kasumiaruande vaid mõne nupulevajutusega. Tagamaks mooduli saajaprotsendilise toimimise, teeb autor ettepaneku võtta kasutusele eraldi objekt, mis eristaks vaid kontsernisisesed tehingud. Autor tutvustas konsolideerimismoodulit pearaamatupidajale ja juhtkonnale, kes võtsid vastu otsuse, et mooduli juurutamine võetakse ette hetkel, mil on kasutusele võetud kontserni ettevõtete ühtne kontoplaan.

Kui eelpool nimetatud ettepanekud rakendatakse, muutuksid finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimise protsessid autori ja kontserni pearaamatupidaja hinnangul oluliselt efektiivsemaks. Standardiseeritud tööjuhendi koostamisega alustatakse koheselt ning kontserniülene kontoplaan võetakse kasutusele peale seda, kui ka kontserni pearaamatupidaja on kontoplaani detailselt analüüsinud ning omapoolsed ettepanekud teinud. Kõigi eelduste kohaselt jätkatakse kontsernimooduli juurutamisega peale ühtse kontoplaani kasutusele võtmist.

KOKKUVÕTE

Finantsaruandluse koostamise kvaliteet sõltub suuresti finantsaruandluse eest vastutavatest inimestest ning tööprotsessidest ja kasutatavatest süsteemidest, mis koondavad finantsteavet ja esitavad selle mõtestatud kujul. Kui tööprotsessid ja süsteemid on loodud selliselt, mis soodustaksid finantsaruandluse koostamist võimalikult efektiivsel viisil, tagab see kvaliteetse finantsaruandluse ja maandab riske. Kui mõnes osas esineb aga puudusi, võib aga tekkida oht, et ettevõtte finantsaruanded ei anna lugejale õiget ja õiglast ülevaadet raamatupidamiskohustuslase finantsseisundist, majandustulemusest ja rahavoogudest.

Olles ajas, mil koos majandusega kasvavad ettevõtted ning fondivalitseja tegevust reglementeeritakse üha enam, on lõputöös uuritud ettevõtte AS Avaron Asset Management töömaht aastatega suurenenud, mis seab üha rangemad ajapiirangud finantsaruandluse koostamisele ja konsolideerimisele. Nii sai lõputöö eesmärgiks seatud finantsaruandluse koostamise ja konsolideerimise protsessi optimeerimine. Selleks esitati ettepanekud sise-eeskirjade ja kontoplaani täiendamiseks, rakendades seejuures majandustarkvara Directo võimalusi.

Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisülesanded:

- tutvustada AS-i Avaron Asset Management ja OÜ Princo konsolideerimisgruppi, kuhu ettevõtte kuulub;
- anda ülevaade konsolideerimisgrupi senistest arvestuspõhimõtetest ja tööprotsessidest finantsaruannete koostamisel ja konsolideerimisel;
- kaardistada seniste tööprotsesside kitsaskohad;
- teha ettepanekud arvestuspõhimõtete ja kontoplaani täiendamiseks;
- uurida majandustarkvara Directo võimalusi finantsaruannete koostamiseks ja konsolideerimiseks.

Seniste tööprotsesside kitsaskohtade kaardistamisel selgus, et tööprotsesside lihtsustamiseks on oluline keskenduda eelkõige konsolideerimisgrupi ettevõtete arvestuspõhimõtete ja kontoplaanide täiendamisele. Lihtsustamaks finantsaruannete koostamise ja konsolideerimise protsessi, uuris autor

kasutatava majandustarkvara Directo võimalusi. Muutmaks kontserni tööprotsesse efektiivsemaks, teeb autor järgmised ettepanekud:

- kirjeldada lisaks bilansile ja kasumiaruandele majandustarkvaras ka võimalikud lisad;
- ühtlustada kontserni ettevõtete arvestuspõhimõtteid, võttes kasutusele standardiseeritud juhendi kontsernisestest tehingute kajastamiseks;
- võtta kontsernis kasutusele autori koostatud ühtne kontoplaan;
- juurutada Directo konsolideerimismoodul ning selle efektiivse toimimise tagamiseks eristada kontsernisestest tehingud eraldi objektiga „KONS“.

Analüüsisid võimalusi finantsaruandluse koostamise automatiseerimiseks leidis autor, et Directo pakutav funktsioon „Aastaruanded“ ei toimi ning tööprotsesside lihtsustamisel sellele funktsioonile toetuda ei saa. Seetõttu pakub autor alternatiivina välja kirjeldada Directos lisaks bilansile ja kasumiaruandele ka võimalikud lisad. Mõned lisad sai autor kirjeldada lõputöö koostamise ajal, kuid osade puhul teeb ta ettepaneku võtta kasutusele vastavad objektid, mis eristaks näiteks erinevaid väärtpabereid finantsinvesteeringute kajastamisel.

Eesmärgiga automatiseerida konsolideerimise protsessi tegi autor esialgsed seadistused Directo konsolideerimismoodulis ning teeb ettepaneku jätkata antud mooduli kasutamisega. Veel on tema arvates oluline koostada standardiseeritud juhend ja võtta kasutusele spetsiaalne objekt kontsernisestest tehingute kajastamiseks. Vaid nii on grupisestest tehingud kajastatud õiges perioodis ja õigetel kontodel, mis võimaldab tarkvaral automaatselt elimineerida nimetatud tehingud. Olulise muudatusena koostas autor kontsernile ühtlustatud kontoplaani, mille rakendamine teeks kontsernimooduli seadistamise lihtsamaks ja mis võimaldab kontode saldod rida-realt liita.

Kontserni pearaamatupidaja nägi tehtud ettepanekutes potentsiaali tööprotsesside lihtsustamiseks. Standardiseeritud juhendi koostamisega alustatakse koheselt ning ühtne kontoplaan võetakse kasutusele siis, kui seda on detailselt analüüsinud ka pearaamatupidaja. Juhtkond aktsepteeris kontsernimooduli kasutamise jätkamist, ent mooduli juurutamine viiakse lõpule siis, kui on kasutusele võetud ühtne kontoplaan.

Töö tulemusel tehtud ettepanekud on nii autori kui ka pearaamatupidaja hinnangul asjakohased ning nende rakendamine aitaks kaasa seniste manuaalsete tööprotsesside lihtsustamisele ja automatiseerimisele.

SUMMARY

THE DEVELOPMENT POSSIBILITIES OF CONSOLIDATION BASED ON THE EXAMPLE OF AS AVARON ASSET MANAGEMENT

Gerttu Jöeleht

To provide the users of the financial statement with an opportunity to obtain relevant and truthfully submitted financial information regarding an accounting entity, it is important to ensure that the systems and financial reporting processes work efficiently. Insufficient systems and processes can be a potential weakness that increases financial reporting risk. Due to the researched entities' growth and changes in the legislation of fund management, the work load has increased over the time which leads to various risks regarding financial reporting and consolidating.

The thesis focuses on improving the consolidation process by adjusting the accounting principles and forming a new chart of accounts for the entities of the group. In addition, the thesis focuses on introducing the possibilities of business software Directo for developing the process of consolidating.

To achieve the objectives the following tasks were stated:

- describe and explain the field of activity of AS Avaron Asset Management and the parent entity OÜ Princo;
- give an overview of the current financial reporting and consolidation process;
- survey the weaknesses of current accounting processes;
- make suggestions for improving the accounting policies and chart of accounts;
- search for the options to simplify consolidating by using business software Directo.

As the aim of this thesis is to solve a practical issue, the thesis is written as a developmental research. For the nature of the problem, the thesis author studied several specialized sources and legislative acts, focusing mainly on Accounting Board Instructions no 11 and other legislative acts regarding financial reporting and consolidating. The data analysis is based on the internal

documents of Avaron Asset Management and author's own experiences and opinions arisen while working as an accountant in the researched company.

After analysing the opportunities for improving the financial reporting process in business software Directo, the author found that the specific function for annual reports does not meet the needs for generating entity's annual report automatically. An alternative to the mentioned issue is to generate possible appendixes of the annual report in Directo, which would reduce the need of manual financial reporting.

For the simplification of the consolidation process the author of the thesis proposes to develop a manual for recording the transactions between the group entities. A standardized manual would reduce the risk of recording the transactions differently between the parties, such as recording the transaction in different period or using incorrect account or object.

As the main step for automating the consolidation process the author developed a new chart of accounts to the group entities. A common chart of accounts would simplify the process of eliminating the transactions between group entities, as it allows to merge the accounts' balances row by row.

Furthermore, the author tested the consolidation module of business software Directo. After completing the primary developments of the module, the author found that the program enables to consolidate effectively and improve the manual consolidation process significantly. The author offers to continue developing the consolidation module after completing the transition to a new chart of accounts for eliminating completely the process of manual consolidating.

Above mentioned proposals were introduced to the chief accountant of the group, who found the suggestions relevant and important for simplifying the processes of financial reporting and consolidating. The transition to the new chart of accounts will be started after the chief accountant has analyzed it thoroughly and given her final evaluation. Implementing a consolidation module is expected to happen after completing the transition to a new chart of accounts. The proposed changes are expected to significantly reduce the risks arising from the process of manual financial reporting and consolidating.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

AS Avaron Asset Management majandusaasta aruanne 31.12.2016 lõppenud majandusaasta kohta

AS Avaron Asset Management raamatupidamise sise-eeskiri. (10.06.2011).

AS Avaron Asset Management tugiteenuste manuaal. (03.04.2017).

Avaron – Value from Emerging Europe. Kättesaadav: <http://www.avaron.com> , 12. oktoober 2017

Avaron Areneva Euroopa Fond 2017. aasta poolaastaruanne (auditeerimata)

Avaron Areneva Euroopa Fondi tingimused. (12. september 2016)

Avaron Emerging Europe Fund Prospectus. (06. oktoober 2017)

Deloitte. (2010). *Reducing financial reporting risk: it's more than fixing financial controls*. Kättesaadav: <https://www.iasplus.com/en/binary/dttpubs/1002reducingrisk.pdf> , 04. november 2017.

Edulood: firma MarkIT. Directo. Kättesaadav: http://www.directo.ee/news/168/67/Firma-MarkIT/d,details_content_only.html , 04. november 2017.

Elliott, B., Elliott, J. (2004). *Financial Accounting and Reporting*. 8th ed. Harlow: Pearson Education.

Fondivalitseja. Finantsinspektsioon. Kättesaadav: <http://www.fi.ee/index.php?id=332> , 12. oktoober 2017.

Harvey, D., McLaney, E., Atrill, P. (2001). *Accounting for business*. 3rd ed. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Hornigren, C. T., Harrison, W. T., Oliver, M. S. (2012). *Accounting*. 9th ed., global ed. Boston: Pearson.

International Accounting Standard IAS 28 “Investments in Associates and Joint Ventures”

International Accounting Standard IAS 24 “Related Party Disclosures”

International Financial Reporting Standard IFRS 10 “Consolidated Financial Statements”

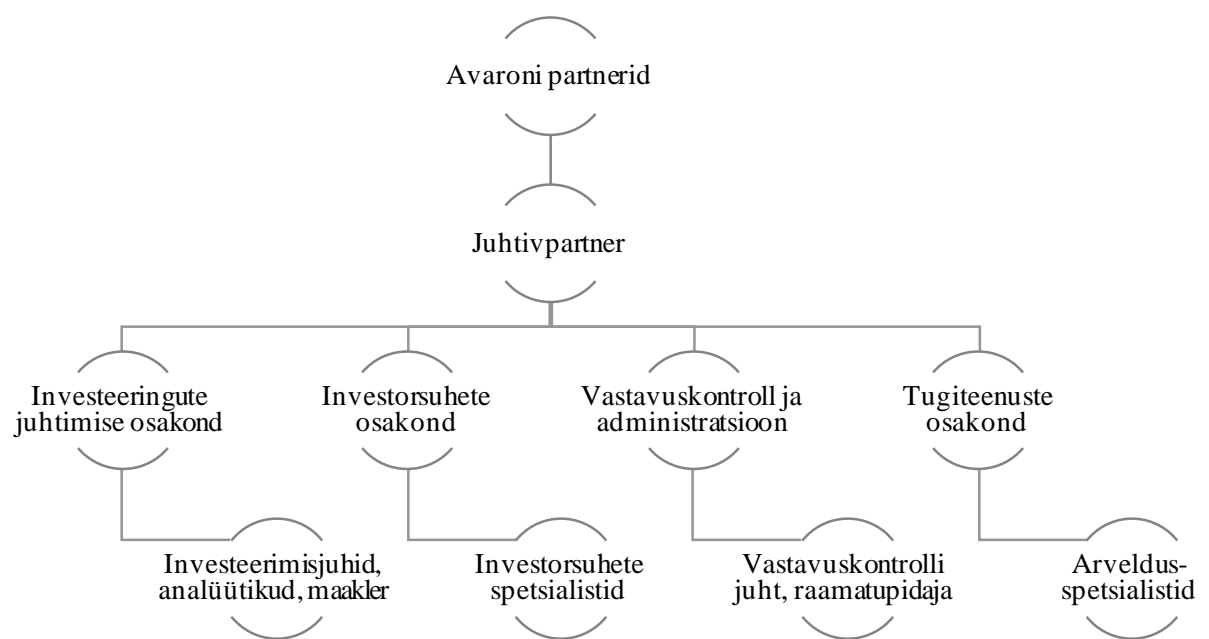
Investeerimisfondide seadus. RT I, 03.07.2017, 13.

- Kallas, K. (2002). *Finantsarvestuse alused*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.
- Larsen, E. J. (c2006). *Modern Advanced Accounting*. 5th ed. Boston: McGraw-Hill/Irwin.
- Liigand, J. (2005). *Ettevõtte riskid – äratundmine ja maandamine*. Tartu: Greif.
- Linnaks, E. (1996). *Kontserni raamatupidamine*. Tallinn: Külim.
- Milleks konsolideerida Excelis kui tulemust on võimalik vaadata reaajas*. Directo. Kättesaadav: <http://www.directo.ee/et/konsolideerimine.html> , 31. oktoober 2017.
- Miller-Nobles, T. L., Mattison, B. L., Matsumura, E. M. (2016). *Horngren's Accounting: The Financial Chapters*. 11th ed., global ed.
- OÜ Avaron Partners majandusaasta aruanne 2016
- OÜ Princo konsolideeritud majandusaasta aruanne 2016
- Põlendik, K. (2015). *Eestlaste leiutis paneb finantsjuhi silmad särama*. Kättesaadav: <http://www.aripaev.ee/uudised/2015/07/16/eestlased-roomustavad-oma-leiutisega-rephop-euroopa-suurettevotteid> , 03. november 2017.
- Raamatupidamise seadus. RT I, 27.12.2016, 3.
- Raamatupidamise Toimkond. (2016). *Muudatused Raamatupidamise Toimkonna juhendites*. Kättesaadav: <http://www.rmp.ee/raamatupidamine/rtj/muudatused-raamatupidamise-toimkonna-juhendites-2016-03-01> , 24. oktoober 2017.
- Raamatupidamise Toimkonna juhend RTJ 11 „Äriühendused ning tütar- ja sidusettevõtete kajastamine”
- Raamatupidamise Toimkonna juhend RTJ 2 „Nõuded esitlusviisile”
- Raamatupidamise Toimkonna juhend RTJ 3 „Finantsinstrumendid”
- Treumann, M. (2002). *Raamatupidamise kontoplaan: kontode kirjeldus koos kommentaaridega*. Tallinn: Estada Kirjastus.
- Vainula, E. (2000-) *Raamatupidamise käsiraamat*. AS Äripäev. Tallinn: Äripäev
- Äriseadustik. RT I, 26.06.2017, 49.

LISAD

Lisa 1. AS-i Avaron Asset Management struktuur

Allikas: autori koostatud

Lisa 2. AS-i Avaron Asset Management kasumiaruande skeem

Teenustasutulu
Teenustasukulu
Neto teenustasutulu
Finantstulud ja -kulud
Intressitulud
Finantsinvesteeringute väärtuse muutus
Muu finantstulu
Neto finantstulu
Tegevuskulud
Palgakulu
Sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks
Mitmesugused tegevuskulud
Kokku tegevuskulud
Põhivara kulum ja väärtuse langus
Ettevõtte tulumaks
Aruandeaasta kasum/kahjum

Allikas: IFS; autori koostatud

Lisa 3. Bilansi konsolideerimistabel

	Avaron Asset Manage- ment	Avaron Partners	Princo	Eliminee- rimised	Kokku
VARAD					
Raha	x	x	x		x
Finantsinvesteeringud	x	x	x		x
Nõuded ja ettemaksed	x	x	x	-x	x
Varud			x		x
Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse		x	x	-x	x
Pikaajalised finantsinvesteeringud	x		x		x
Nõuded ja ettemaksed	x	x	x	-x	x
Kinnisvarainvesteeringud			x		x
Materiaalne põhivara	x		x		x
Immateriaalne põhivara		x			x
Kokku varad	x	x	x	-x	x
KOHUSTISED					
Lühiajalised laenukohustised		x	x	-x	x
Võlad ja ettemaksed	x	x	x	-x	x
Pikaajalised laenukohustised		x	x	-x	x
Võlad ja ettemaksed			x		x
Mitmesugused pikaajalised kohustised	x		x		x
Kokku kohustised	x	x	x	-x	x
OMAKAPITAL					
Osa- või aktsiakapital	x	x	x	-x	x
Ülekurss	x				x
Oma osad		x			x
Kohustislik reservkapital	x	x	x	-x	x
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	x	x	x	-x	x
Aruandeaasta kasum (kahjum)	x	x	x	-x	x
Emaettevõtja aktsionäridele või osanikele kuuluv omakapital	x	x	x	-x	x
Mittekontrolliv osalus				x	x
Kokku omakapital	x	x	x	-x	x
Kokku kohustised ja omakapital	x	x	x	-x	x

Allikas: autori koostatud

Lisa 4. Kasumiaruande konsolideerimistabel

	Avaron Asset Management	Avaron Partners	Princo	Eliminee- rimised	Kokku
Tulud fondidest	x	x		-x	x
Tulud portfelliavalitsemisest	x				x
Tulud kolmandatele osapooltele osutatud teenustelt	x				x
Tulud omatoodangu müügist			x		x
Müügitulu kokku	x	x	x	-x	x
Muud äritulud		x		-x	x
Kaubad, toore, materjal ja teenused	x			-x	x
Ruumide rent ja hooldus	x	x	x	-x	x
Kontoritarbed ja -teenused	x	x			x
Info- ja kommunikatsiooniteenused	x	x			x
Transpordikulud	x				x
Personaliarendus	x				x
Lähetuskulud	x	x			x
Esinduskulud	x	x	x		x
Mitmesugused tegevuskulud kokku	x	x	x	-x	x
Tööjõukulud	x	x			x
Põhivara kulum ja väärtuse langus	x	x	x		x
Muud ärikulud	x	x	x	-x	x
Kokku ärikasum (-kahjum)	x	x	x		x
Kasum (-kahjum) sidusettevõtjatelt			x		x
Kasum (-kahjum) finantsinvesteeringutel	x	x	x	-x	x
Intressitulud	x	x	x	-x	x
Intressikulud	x	x	x	-x	x
Muud finantstulud ja -kulud	x	x	x		x
Aruandeaasta kasum (-kahjum) enne tulumaksu	x	x	x		x
Tulumaks	x				x
Grupi kasum (-kahjum)			x		x
Emaettevõtte aktsionäri/osaniku osa kasumist (-kahjumist)		x			x
Vähemusosaluse osa kasumist (-kahjumist)			x		x

Allikas: autori koostatud

Lisa 5. OÜ Princo konsolideerimisgrupi ühtlustatud kontoplaan

Kood	Nimetus	Avaron Asset Management	Avaron Partners	Princo
1010	Kassa	x	x	x
1012	Arvelduskonto Swedbank EUR 1	x	x	x
1013	Arvelduskonto Swedbank USD	x		
1014	Arvelduskonto Swedbank PLN	x		
1015	Arvelduskonto Swedbank GBP	x		
1016	Arvelduskonto Swedbank CHF	x		
1017	Arvelduskonto Swedbank SEK	x		
1020	Arvelduskonto Swedbank 2	x	x	x
1021	Arvelduskonto Swedbank 3	x		
1025	Arvelduskonto LHV	x	x	x
1026	Arvelduskonto Nordea 1	x		x
1027	Arvelduskonto Nordea 2			x
1030	Deposiidid	x	x	x
1101	Aktsiad ja osad	x	x	x
1100-..	Lühiajaline finantsinvesteering AS Ettevõte			x
1130	Muud väärtpaberid	x	x	x
1201	Ostjate tasumata arved	x	x	x
1205	Ebatõenäoliselt laekuvad arved	x	x	x
1220	Teiste juriidiliste isikute nimel tasutud kulud	x	x	x
1221	Lühiajalised nõuded - kontsern	x	x	x
1222	Mitmesugused lühiajalised nõuded	x	x	x
1230	Arveldused aruandvate isikutega	x	x	x
1250	Lühiajalised laenunõuded	x	x	x
1251	Lühiajalised laenunõuded - kontsern	x	x	x
1300	Viitlaekumised	x	x	x
1305	Arvestuslik intress	x	x	x
1400	Lähetuskulude ettemaksed	x	x	
1405	Muude kulude ettemaksed	x	x	x
1410	Maksude ettemaksed	x	x	x
1425	Laekumata dividendid		x	x
1500	Ladu			x
1505	Ostetud kaubad müügiks			x
1601	Aktsiad, osad, võlakirjad	x	x	x
1602	Fondi osakud	x	x	x
1605	AS Avaron Asset Management aktsiad		x	
1606	OÜ Avaron Finance osad		x	

1607	OÜ Avaron Partners osad			x
1610	Sidusettevõtte aktsiad/osad			x
1710	Kontori tagatisdeposiit	x	x	
1715	Muud tagatisdeposiidid	x	x	
1720	Pikaajaline laenuõue	x	x	x
1721	Pikaajaline intressinõue	x	x	x
1722	Pikaajaline laenuõue - kontsern	x	x	x
1723	Pikaajaline intressinõue - kontsern	x	x	x
1725	Mitmesugused pikaajalised nõuded	x	x	x
1801	Maa ja ehitised soetusmaksumuses			x
1805	Akumuleeritud kinnisvarainvesteeringute kulum			x
1811	Arvutustehnika	x		x
1815	Inventar	x		x
1820	Arvutustehnika ja inventari kulum	x		x
1825	Immateriaalne põhivara		x	
1830	Immateriaalse põhivara kulum		x	
2010	Lühiajalised laenukohustused	x	x	x
2011	Lühiajalised laenukohustused - kontsern	x	x	x
2110	Võlad tarnijatele	x	x	x
2111	Tarnijatelt laekumata arved	x	x	x
2112	Ostjate ettemaksed	x	x	x
2120	Krediitkaardi võlgnevus A	x		
2121	Krediitkaardi võlgnevus B	x		
2122	Krediitkaardi võlgnevus C	x		
2123	Krediitkaardi võlgnevus D	x		
2130	Mitmesugused lühiajalised kohustised	x	x	x
2131	Mitmesugused lühiajalised kohustised - kontsern	x	x	x
2140	Käibemaks			x
2141	Kauba ja teenuse ühendusesisene pöördkäibemaks	x		
2141	Kauba ja teenuse väljaspool EL-i pöördkäibemaks	x		
2145	Ettevõtte tulumaks	x	x	x
2150	Tulumaks	x	x	
2151	Töötuskindlustusmaks	x	x	
2152	Kogumispensioni makse	x	x	
2153	Sotsiaalmaks töötasudelt	x	x	
2154	Sotsiaalmaks erisoodustustelt	x	x	
2160	Maamaks			x
2200	Palgavõlgnevus	x	x	
2205	Preemia reserv	x	x	
2210	Puhkusetasude reserv	x	x	
2220	Muu võlgnevus töötajatele	x	x	

2300	konfidentsiaalne	x		
2301	konfidentsiaalne	x		
2302	konfidentsiaalne	x		
2305	Dividendivõlg (lühiajaline osa)	x	x	x
2310	Muud viitvõlad	x	x	x
2501	Pikaajalised laenukohustused	x	x	x
2502	Pikaajalised laenukohustused - kontsern	x	x	x
2505	Mitmesugused pikaajalised kohustused	x	x	x
2506	Mitmesugused pikaajalised kohustused - kontsern	x	x	x
2910	Aksia- või osakapital	x	x	x
2911	Eelisaktsiad	x		
2915	Oma aktsiad või osad		x	
2920	Ülekurss	x		x
2921	Ülekurss (eelisaktsiad)	x		
2940	Kohustuslik reservkapital	x	x	x
2950	Finantsvarade ümberhindluse reserv	x	x	
2960	Muud reservid	x	x	
2990	Eelmiste perioodide jaotamata kasum (-kahjum)	x	x	x
3100	Areneva Euroopa Fond valitsemistasu	x		
3101	Areneva Euroopa Fond väljalaske-, tagasivõtmistasu	x		
3102	Areneva Euroopa Fond edukustasu E osak	x		
3103	Areneva Euroopa Fond edukustasu C osak	x		
3110	Privaatportfell valitsemistasu	x		
3111	Privaatportfell väljalaske-, tagasivõtmistasu	x		
3112	Privaatportfell edukustasu	x		
3120	Võlakirjafond valitsemistasu	x		
3200	konfidentsiaalne		x	
3201	konfidentsiaalne		x	
3202	konfidentsiaalne		x	
3203	konfidentsiaalne		x	
3300	konfidentsiaalne	x		
3013	konfidentsiaalne	x		
3400	konfidentsiaalne	x		
3401	konfidentsiaalne	x		
3402	konfidentsiaalne	x		
3403	konfidentsiaalne	x		
3404	konfidentsiaalne	x		
3405	konfidentsiaalne	x		
3406	konfidentsiaalne	x		
3407	konfidentsiaalne	x		

3408	konfidentsiaalne	x		
3409	konfidentsiaalne	x		
3410	konfidentsiaalne	x		
3411	konfidentsiaalne	x		
3412	konfidentsiaalne	x		
3413	konfidentsiaalne	x		
3414	konfidentsiaalne	x		
3415	konfidentsiaalne	x		
3500	Tulud omatoodangu müügist			x
3501	Tulud ostetud kauba müügist			x
3502	Tulud teenuste müügist			x
3550	Tulu sihtfinantseerimisest	x		
3551	Põhivara müügikasum			x
3600	Muud äritulud	x	x	x
4010	Finantsinspektsiooni järelevalvetasu	x		
4015	EVK teenused	x	x	
4020	Tagatisfondi osamaksed	x		
4025	Väärtpaberikontode hooldustasud	x	x	
4030	konfidentsiaalne	x		
4031	konfidentsiaalne	x		
4032	konfidentsiaalne	x		
4033	konfidentsiaalne	x		
4034	konfidentsiaalne	x		
4035	konfidentsiaalne	x		
4500	Kaubad, toore, materjal ja teenused			x
4505	Ruumide sisustus			x
4510	Büroomasinad, olmetehnika			x
4515	Hooldus (kinnistud)			x
4520	Jooksev remont			x
4525	Kohalikud maksud			x
5001	Palgad investeerimistiim	x	x	
5002	Palgad müügitiim	x	x	
5003	Palgad tugiteenuste osakond	x		
5004	Juhtorgani liikme tasu	x		
5011	Preemiad investeerimistiim	x		
5012	Preemiad müügitiim	x		
5013	Preemiad tugiteenuste osakond	x		
5015	Preemiariservi kohustuse muutus	x		
5020	Puhkusetasude kohustuse muutus	x	x	
5025	Sotsiaalmaks töötasudelt	x	x	
5030	Töötuskindlustusmaks töötasudelt	x	x	

5035	Maksud teistes riikides	x		
6001	Ruumide rent	x	x	x
6002	Töökoha rent		x	
6003	Ruumide rent Poola	x		
6005	Kontori kommunaalmaksud, koristus ja valvekulud	x		
6010	Ruumide hooldus ja jooksev remont	x		
6100	Kantseleikaubad	x	x	x
6105	Majapidamistarbed	x		
6110	Mitmesugune kontorivarustus	x	x	x
6111	Kontorimasinate hooldus	x	x	x
6120	Arvutustehnika ja tarkvara, IT teenused	x	x	x
6130	Muud kontoriteenused	x	x	x
6200	Kütus, määrdeained			x
6201	Jooksev remont, tehnohooldus (sõiduvahendid)			x
6202	Sõidukite kindlustusmaksed			x
6300	Infoteenused 1	x		
6301	Infoteenused 2	x		
6302	Infoteenused 3	x		
6305	Perioodika, erialane kirjandus	x		
6310	Lauatelefoni teenuse kulud	x		
6311	Skype teenuste kulud	x		
6312	Mobiiltelefoni teenuste kulu	x	x	x
6320	Postiteenused ja kuller	x	x	
6600	Mitmesugused transpordikulud	x	x	x
6605	Auto kasutusrent	x		
6610	Autokompensatsioon	x	x	
6700	Koolituskulud	x	x	
6705	Personaliotsingu kulud	x		
6710	Töötervishoiu kulutused	x	x	
7000	Sõidukulud	x	x	
7005	Majutuskulud	x	x	
7010	Reisikindlustus ja viisad	x	x	
7015	Päevarahad	x	x	
7090	Muud lähetuskulud	x	x	
7200	Vastuvõtukulud	x	x	
7205	Tulumaks vastuvõtukuludelt jm ettevõtte tulumaks	x	x	
7210	Reklaamikulud	x	x	x
7215	Internetilehekülje arendus ja hooldus	x		x
7220	Kingitused	x	x	
7225	Sponsorlus, annetused	x		
7300	Konsultatsioonikulud	x	x	

7301	Fondide esindustasu	x		
7302	Pankade esindustasud välismaal	x		
7303	Fondijuhtimise muud kulud	x		
7305	Kindlustus	x	x	x
7310	Õigusabi	x	x	x
7315	Tõlkekulud	x		
7320	Auditeerimiskulud	x	x	x
7321	Raamatupidamisteenused			x
7325	Notaritasud ja riigilõivud	x	x	x
7330	Järelevalvetasu välismaal	x		
7331	Litsentsitasud	x		
7335	Liikmemaksud	x		
7360	Pangateenused	x	x	x
7361	Makstud trahvid ja viivised			
7365	Ümardamisvahed	x	x	x
7901	Kulum ja väärtuse langus - arvutustehnika ja kontorimasinad	x		x
7905	Kulum ja väärtuse langus - inventar	x		x
7910	Kulum ja väärtuse langus - immateriaalne põhivara		x	
7915	Kulum ja väärtuse langus - kinnisvarainvesteering			x
8001	Saadud dividendid			x
8005	Kasum lühiajalistelt finantsinvesteeringutelt	x	x	x
8010	Kasum pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt	x	x	x
8020	Kahjum lühiajalistelt finantsinvesteeringutelt	x	x	x
8025	Kahjum pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt	x	x	x
8101	Intressitulu arvelduskontolt	x	x	x
8105	Intressitulu laenudelt	x	x	x
8110	Muu intressitulu	x	x	x
8201	Intressikulu laenudelt	x	x	x
8205	Muu intressikulu	x	x	x
8301	Kasum valuutakursi muutustest	x	x	x
8310	Muud finantstulud	x	x	x
8320	Kahjum valuutakursi muutustest	x	x	x
8325	Muud finantskulud	x	x	x
8990	Ettevõtte tulumaksu kulu	x	x	x

Allikas: Autori koostatud

Lisa 6. OÜ Princo kontserni bilansikontode grupid

Nr	Nimetus
1000	AKTIVA
1001	Käibevarad
1100	Lühiajalised finantsinvesteeringud
1200	Nõuded ja ettemaksed
1599	Käibevara kokku
1600	Pikaajalised finantsinvesteeringud
1699	Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku
1700	Pikaajalised nõuded
1799	Pikaajalised nõuded kokku
1800	Kinnisvarainvesteeringud
1809	Kinnisvarainvesteeringud kokku
1810	Põhivarad
1899	Põhivarad kokku
1999	AKTIVA KOKKU
2000	PASSIVA
2001	Lühiajalised kohustised
2499	Lühiajalised kohustised kokku
2500	Pikaajalised kohustised
2899	Pikaajalised kohustised kokku
2900	Omakapital
2998	Omakapital kokku
2999	PASSIVA KOKKU

Allikas: autori koostatud

Lisa 7. OÜ Princo kontserni kasumiaruande kontode grupid

3000	Äritulud
3999	Äritulud kokku
4000	Kaubad, toore, materjal ja teenused
4999	Kaubad, toore, materjal ja teenused kokku
5000	Tööjõukulud
5999	Tööjõukulud kokku
6000	Mitmesugused tegevuskulud
7899	Mitmesugused tegevuskulud kokku
7900	Põhivarade kulum ja väärtuse langus
7999	Põhivarade kulum ja väärtuse langus kokku
8000	Kasum (kahjum) finantsinvesteeringutelt
8099	Kasum (kahjum) finantsinvesteeringutelt kokku
8100	Intressitulud
8199	Intressitulud kokku
8200	Intressikulud
8299	Intressikulud kokku
8300	Muud finantstulud ja -kulud
8399	Muud finantstulud ja -kulud kokku

Allikas: Autori koostatud